

การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด
เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา
ชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

นางสาวเยาวลักษณ์ ทองอุ่มใหญ่

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา
ปีการศึกษา 2545
ISBN : 974 - 373 -177- 6
ลิขสิทธิ์ของสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

The People's Participation in the Community Project on
“Raumchai Rak Sa-ad” for better Environment at Bangkok
Metropolis : A Community Case Study in Bangkhae District.

Yaowaluk Thongumyai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education (Social Science for Development)

At Rajabhat Institute Bansomdej Chaopraya

Academic Year 2002

ISBN : 974-373-187-4

วิทยานิพนธ์	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อ สิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร	
โดย	เยาวลักษณ์ ทองอุ่มใหญ่	
สาขาวิชา	สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา	
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ปรีชา	เปี่ยมพงศ์สานต์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ดร.ประเทือง	อัมพรภักดิ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผศ.บุปผา	เข้มประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัยสถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อนุมัติให้วิทยานิพนธ์นี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ นันทา วิฑูรย์ศักดิ์)

วันที่เดือน.....พ.ศ.....

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.สายหยุด จำปาทอง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ดร.ประเทือง อัมพรภักดิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

(ผศ.บุปผา เข้มประเสริฐ)

.....กรรมการ

(ผศ.สุพิศวง ธรรมพันทา)

.....กรรมการและเลขานุการ

(ผศ.สมชาย พรหมสุวรรณ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

เยาวลักษณ์ ทองอุ่มใหญ่ (2545) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต. กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. คณะกรรมการควบคุม : ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ดร.ประเทือง อัมพรภักดี ผศ.นุปผา แซ่มประเสริฐ

การศึกษาการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่นำมาศึกษาเป็นประชาชนในชุมชนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ในเขตบางแค วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่นำมาศึกษาใช้วิธีเจาะจง (Purposive Random) ซึ่งมีจำนวนทั้งหมด 5 ชุมชน คือ 1.ชุมชนริมคลองราชมนตรี 2.ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3 3.ชุมชนนครแสงเพชร 4. ชุมชนครูเจือ 5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนจากครัวเรือนจำนวน 158 คน เครื่องมือที่ได้นำไปใช้เป็นแบบสอบถาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าสถิติ t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยภายนอกและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการ ทั้ง 7 ประเด็น ได้แก่ ความรู้ การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำชุมชน พิชัยจากขยะมูลฝอย การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการและการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งผลที่ได้อยู่ในระดับสูง

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรด้านการจัดการขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ มีความสัมพันธ์ ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ตัวแปรด้านการมีความรู้เรื่องขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์น้อยมาก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

Yaowaluk Thongumyai. (2002). The People's Participation in The Community Project on "Raumchai Rak Sa-ad" for Better Environment in Bangkok Metropolis : A Community Case Study in Bangkae District. Bangkok : Graduate School, Rajabhat Institute Bansomdejchaopraya. Advisory Committee : Dr. Preecha Piamphongsant Dr. Prathaung Ampornpuckdi Asst. Prof. Boobpha Champrasert

The purpose was to study the people's participation in the project and the relationship of the project participation factors.

The population was from 5 communities in Bangkae District by purposive random sampling including – Rimklong Rajmontri, Rimklong Rajmontri Moo 3, Nakorn Sangpeth, Kruchue and behind Sakorn Suksa school within 158 cases. Statistical methods used were percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA, Pearson Co-efficiency Correlation and the SPSS program.

Findings were as follows :

They were seven factors leading to the people's participation : the knowledge of garbage management, the leader's roles, public relations, the project satisfaction which related to the project at high level.

The differences in sex, age and education levels had no effect on the people's participation to the project.

The variable on the garbage management, leader's roles, public relation and satisfaction with the project had the relationship with the people's participation to the project at the average level.

The variable on the knowledge of garbage management, the garbage separation and the knowledge on the garbage danger had relationship with the people's participation to the project at low level.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ดำเนินการสำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลือจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ดร.ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์ ดร.ประเทือง อัมพรภักดี ดร.ทวิช บุญธิรัมย์ ผศ.บุปผา แซ่มประเสริฐ ผศ.สุพิศวง ธรรมพันทา และท่านผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือ ดร.สัญญา สัญญาวิวัฒน์ ดร.สิทธิชัย ตันธนะสฤษฎี และคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ให้คำปรึกษา ชี้แนะความรู้ต่างๆ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และความเข้าใจในการดำเนินงานศึกษาวิจัยทาง สังคมศาสตร์ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง ขอขอบคุณประชาชนและประธานชุมชนในเขตบางแคทั้ง 5 ชุมชน คือ 1.ชุมชนริมคลอง ราชมนตรี 2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3 3. ชุมชนนครแสงเพชร 4. ชุมชนครูเจือ 5.ชุมชน หลังโรงเรียนสาธิตศึกษา ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่าง ๆ และให้กำลังใจ รวมถึงความเอื้ออาทรเป็นอย่างดีในครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่และเพื่อนนักศึกษาศาสาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ที่สนับสนุนให้ความรู้ และให้กำลังใจอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดความวิริยะในการศึกษาและจัดทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ จนประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เยาวลักษณ์ ทองคุ้มใหญ่

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ช
สารบัญเรื่อง.....	ณ
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญแผนภาพ.....	๗
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.5 สมมติฐานการวิจัย.....	8
1.6 กรอบความคิดในการวิจัย.....	9
1.7 ประโยชน์ของการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 โครงการชุมชนร่วมใจรักสอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร	11
2.2 แนวคิดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย.....	14
2.3 แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย.....	21
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ.....	23
2.5 แนวคิดการสื่อสารประชาสัมพันธ์.....	27
2.6 แนวคิดแนวคิดการมีส่วนร่วม.....	31
2.7 แนวคิดทฤษฎีความพึงพอใจในการทำงาน.....	36
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	37

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	41
3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	44
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	45
3.5 การทดสอบสมมติฐาน.....	45
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปกลุ่มตัวอย่าง.....	48
4.2 การแสดงค่าระดับความคิดเห็น.....	49
4.3 ผลการศึกษาข้อมูลตามสมมติฐาน.....	50
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	56
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	58
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	66
บรรณานุกรม.....	70
ภาคผนวก.....	73
สำเนาโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร	74
แบบสอบถาม	76
ประวัติผู้วิจัย.....	85

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือน.....	41
ตารางที่ 2 แสดงเกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม.....	42
ตารางที่ 3 แสดงเกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็น.....	43
ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	48
ตารางที่ 5 แสดงค่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง.....	49
ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการของเพศ.....	50
ตารางที่ 7 ความแปรปรวนของผู้ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน.....	51
ตารางที่ 8 ความแปรปรวนของผู้ที่มีกลุ่มอายุต่างกัน.....	51
ตารางที่ 9 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยภายนอก.....	52

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 แสดงปริมาณมูลฝอยในเขตกรุงเทพมหานคร ปี พ.ศ.2528-2540 และปริมาณมูลฝอยคาดประมาณ ปี พ.ศ.2538-2558.....	2
แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบความคิดในการทำวิจัย	10

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พลวัตของโลกที่เกิดจากการปฏิวัติทางวิทยาศาสตร์ อุตสาหกรรมลัทธิจักรวรรดินิยม ระบบเศรษฐกิจทุนนิยม ระบบตลาดโลก เป็นทิศทางของการเคลื่อนไหวในประเทศไทยช่วงระยะเวลา 40 กว่าปีที่ผ่านมา ได้กำหนดเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1- 8 (2504 - 2544) ซึ่งมุ่งมั่นให้มนุษย์มีความสามารถในการผลิตและแสวงหาอำนาจในการควบคุมธรรมชาติ เพื่อที่จะสร้างความมั่งคั่งทางวัตถุโดยมิได้คำนึงถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรหรือปัญหาที่เกิดจากสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่ถูกทำลาย อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและการพัฒนาประเทศที่ขาดจิตสำนึกที่ถูกต้อง เพียงมุ่งหวังเพื่อให้เกิด “ความเจริญก้าวหน้าและทันสมัย” ตามกระแสโลกาภิวัตน์ (สมศักดิ์ สมชีวีตา 2534 : 14)

การพัฒนาเทคโนโลยี ได้นำมาซึ่งการอำนวยความสะดวกต่อมวลมนุษยชาติอย่างมากมาย แต่สิ่งที่มีคุณอนันต์มักมีโทษมหันต์ ส่งผลให้เกิดการทำลายและเกิดการสูญเสียในเรื่องของทรัพยากร เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ อันส่งผลกระทบต่อให้เห็นได้ชัดในปัจจุบันและต่อเนื่องไปในอนาคต เช่น ปัญหามลพิษทางน้ำ ที่ทำให้คุณภาพน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติเกิดการเน่าเสีย เนื่องจากความสกปรก มีปริมาณแบคทีเรียสูง และมีออกซิเจนละลายในน้ำต่ำ ทำให้น้ำมีสภาพที่ไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ ปัญหามลพิษทางอากาศ ที่เกิดจากมลภาวะอากาศที่มีสารอันตรายปะปนจนเกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน และที่สำคัญที่สุดคือปัญหาขยะมูลฝอย

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปรากฏการณ์อย่างหนึ่ง ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเกิดขึ้นจากผลกระทบของการพัฒนาที่ผ่านมา ในปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยโดยเฉพาะในเขตชุมชนเมืองปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมากขึ้นกำลังเป็นปัญหาสำคัญต่อประชาชนและผู้บริหารบ้านเมือง โดยเฉพาะเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ และพัทยา พบว่า ปัญหาของขยะมูลฝอยเป็นปัญหาหลักที่ต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีมากในขณะที่ความสามารถในการจัดการ และการกำจัดค่อนข้างจำกัด เป็นเหตุให้เกิด

ปัญหาขยะตกค้างส่งกลิ่นเหม็นรบกวน เป็นปัญหาด้านทัศนียภาพ อันส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆของประชาชน สาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น และเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่แท้จริงก็คือ ชุมชน ซึ่งเป็นผู้ผลิตขยะมูลฝอย

จากการบริโภคและการทิ้งของคนในชุมชน ตัวเลขที่แสดงปริมาณขยะที่เก็บได้และการคาดการณ์ในอนาคต สํารวจในปี 2541 พบว่าในปี 2540 กรุงเทพมหานคร มีปริมาณขยะมูลฝอย 8,703 ตันต่อวัน และคาดการณ์ว่าในปี 2549 ขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 13,550 ตันต่อวัน ปี 2559 จะเพิ่มสูงถึง 18,000 ตันต่อวัน (ศรินทร์ ตันติพุกนนท์ 2542: 50) ซึ่งก็ถือว่าเป็นปัญหาและภาระของกรุงเทพมหานครในการจัดเก็บและทำลายเป็นอย่างยิ่ง

ดังแสดงใน แผนภาพที่ 1

จากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมของเมือง ความว่า “ปัญหาภาวะมลพิษมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของชุมชนเป็นอย่างมาก และนับวันจะทวีคูณมากยิ่งขึ้น การดำรงชีพของพลสกนกรทั้งหลายในปัจจุบัน ต้องเผชิญภาวะวิกฤติอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมรุนแรงขึ้นตลอดเวลา สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ ชุมชนเมืองยังขาดระบบบำบัดน้ำเสียและการกำจัดขยะมูลฝอยที่ดีและมีประสิทธิภาพ”

กล่าวได้ว่าปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน นับว่าเป็นปัญหาหลักที่ต้องมีการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถ้าการบริหารจัดการไม่ดี ชุมชนและประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอย การทิ้งกำจัด รวมทั้งการรักษาความสะอาด ปัญหาขยะมูลฝอยจะทวีความรุนแรงมากขึ้น การจัดการขยะต้องอาศัยความร่วมมือจากส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและประชาชน โดยเฉพาะวิธีการจัดเก็บและการทำลายต้องอาศัยเครื่องมือที่ทันสมัย และเทคโนโลยีซึ่งต้องใช้งบประมาณสูง จากการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เนื่องจากปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น การตกค้างของขยะมูลฝอย เครื่องมือที่มีอยู่ไม่ทันสมัย โดยเฉพาะชุมชนที่รถเก็บขยะมูลฝอยเข้าไม่ถึง จำนวนเจ้าหน้าที่มีไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยยังขาดประสิทธิภาพ และเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ

ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยชุมชนในกรุงเทพมหานคร เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชี้ให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม และสามารถกล่าวถึงได้ ดังต่อไปนี้ (สำนักรักษาความสะอาด : 2543)

1. การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยในแต่ละปี
2. ระบบเก็บขนและกำจัดขยะมูลฝอยยังไม่สามารถรองรับปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น
3. การคัดแยกขยะมูลฝอยยังไม่เห็นผลชัดเจน พบว่าในองค์ประกอบของขยะมูลฝอยมีส่วนที่สามารถหมุนเวียนนำกลับมาใช้ใหม่ได้ถึงร้อยละ 30
4. ค่าใช้จ่ายในการจัดการมูลฝอยสูงกว่าค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้
5. มีการปนเปื้อนของขยะมูลฝอยอันตรายจากบ้านเรือนและขยะมูลฝอยติดเชื้อที่มาจากโรงพยาบาล

การจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลนั้นต้องมาจากการลดปริมาณของมูลฝอย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการที่เป็นระบบและเป็นกระบวนการ นับตั้งแต่การลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกมูลฝอยก่อนนำทิ้ง จะเป็นหนทางที่จะช่วยเสริมประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยและเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทั้งยังเป็นการช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและรักษาสภาพแวดล้อมโดยรวม สิ่งสำคัญจะต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในฐานะเป็นผู้ผลิตขยะมูลฝอยหรือเป็นผู้ทิ้ง กรุงเทพมหานครได้กำหนดแนวทางและเป้าหมาย โดยจะระดมความร่วมมือจากผู้อาศัยในชุมชน ให้ดำเนินการพัฒนาร่วมกัน โดยมุ่งหวังให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและยังถือว่าผู้ที่ก่อปัญหาต้องมีส่วนในการแก้ไขปัญหาด้วย เพื่อช่วยบำรุงรักษาพัฒนาเมืองให้สะอาดเรียบร้อยน่าอยู่ (ปริชาติ แสงหิรัญ 2543 : 34) โดยมีหน่วยงาน

ที่ทำหน้าที่จัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยรับผิดชอบดูแล คือ สำนักรักษาความสะอาดกรุงเทพมหานคร และสำนักงานเขต ได้จัดทำโครงการรักษาความสะอาดและการจัดเก็บขยะมูลฝอยต่าง ๆ เพื่อนำมาให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน อาทิ โครงการส่งเสริมการลดและการแยกมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพ โครงการจัดการขยะมูลฝอย 3 ประเภท โครงการธนาคารขยะ โครงการรณรงค์ส่งเสริมการแปรรูปเศษอาหารเป็นขยะหมั่ม และโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร เป็นต้น ซึ่งโครงการเหล่านี้ จะนำไปดำเนินการในพื้นที่รับผิดชอบในเขตต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร

ดังนั้นสำนักงานเขตบางแค โดยฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ได้เล็งเห็นถึงปัญหานี้เช่นกัน จึงได้มีความพยายามอย่างยิ่งที่จะช่วยบรรเทาและขจัดปัญหานี้ให้หมดไป โดยการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาดบ้านเมืองไปพร้อมกับทางราชการ ทั้งร่วมรักษาภาพแวดล้อมและทำเมืองให้น่าอยู่อาศัย โดยได้นำโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานครเข้ามาดำเนินการในชุมชนของเขตบางแค

ผู้วิจัยพบว่าการศึกษาเรื่อง“การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา : ชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” เป็นโครงการที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายเป็นประโยชน์ต่อการรักษาความสะอาดและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชน ภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชน และการจัดการด้านการรักษาความสะอาดและลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน โดยเฉพาะนโยบายการชักลากขยะของชุมชนซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ในการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มาเป็นอาสาสมัครในการเก็บขนขยะมูลฝอยเพื่อสะดวกในการจัดเก็บและไม่ให้มีการตกค้างของขยะมูลฝอยในชุมชน ทำให้เกิดความสะอาดและความสวยงามในชุมชนท้องถิ่นของตน มีการประสานความร่วมมือในการมีส่วนร่วมทั้งของประชาชนกับชุมชน และชุมชนกับหน่วยงานรักษาความสะอาดของเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ทั้งยังได้นำกระบวนการต่างๆ อาทิ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การมีส่วนร่วม อันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนเรื่องขยะมูลฝอย ก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีที่จะนำไปสู่พฤติกรรมอื่นๆ ในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนต่อไป

ปัญหาสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ มีปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ นั้นจะส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการหรือมีผลต่อการมีส่วนร่วมหรือไม่ อันจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางในการจัดการ หรือวางแผนโครงการอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การรักษาความสะอาด และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ชุมชน ได้แก่

1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี
2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3
3. ชุมชนนครแสงเพชร
4. ชุมชนครูเจือ
5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร หมายถึง โครงการที่สำนักงานรักษาความสะอาด กรุงเทพมหานคร ได้จัดทำขึ้นเพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรักษาความสะอาดโดยจัดการคัดแยกขยะมูลฝอยและจำจ้งอาสาสมัครชักลากขยะในชุมชน ทำการชักลากขยะออกมาไว้ที่ฟักหรือจุดรวมขยะมูลฝอย เพื่อรอการจัดเก็บ

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนในการดำเนินงานและประสานงานตามโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆที่ส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ คือ

1. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนนำทิ้ง
2. การมีส่วนร่วมสนับสนุนในกิจกรรมการชักลากขยะในชุมชน โดยเตรียมขยะมูลฝอยเพื่อรอการจัดเก็บจากพนักงานชักลากหรือนำไปทิ้งในสถานที่รองรับขยะมูลฝอยเพื่อรอการเก็บขนจากทางราชการตามเวลาที่กำหนด
3. การมีส่วนร่วมในการประสานความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในภาครัฐและเอกชน ในเรื่องการรักษาความสะอาด ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

ขยะมูลฝอย หรือมูลฝอย หมายถึง บรรดาสิ่งของที่คนไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของแข็งทั้งอินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุ รวมตลอดถึงขี้เถ้า ซากสัตว์ มูลละอองและเศษวัตถุต่างๆ ที่ทิ้งจากบ้านเรือน ที่อยู่อาศัยและสถานที่ต่างๆ ซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ชนิดคือ ขยะที่เป็นเศษอาหารหรือขยะเปียก ขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้หรือขยะแห้ง และขยะพิษหรือขยะมูลฝอยอันตราย

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะต่างๆ หรือคุณลักษณะของบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

- **เพศ** แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชาย และเพศหญิง
 - **อายุ** หมายถึง จำนวนอายุเต็มปีของประชาชน ในการศึกษาครั้งนี้ได้แบ่งกลุ่มอายุออกเป็น 4 กลุ่ม คือ
1. อายุระหว่าง 20-30 ปี
 2. อายุระหว่าง 31-40 ปี
 3. อายุระหว่าง 41-50 ปี
 4. อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของประชาชน แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม

1. ประถมศึกษา หรือต่ำกว่า
2. มัธยมศึกษา / ปวช.
3. อนุปริญญา / ปวส
4. ปริญญาตรี
5. สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

ปัจจัยภายนอก หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

1. **ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย** หมายถึง การที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทั่วไปเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ในเรื่องของความหมาย ชนิดของขยะมูลฝอย แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย พิษภัยอันตรายและผลกระทบจากขยะมูลฝอย

2. **การจัดการขยะมูลฝอย** หมายถึง การที่ประชาชนช่วยกันรักษาความสะอาดในชุมชน โดยการลดปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชน เช่น การจัดเก็บ การคัดแยกขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) และการชักลากขยะมูลฝอยของประชาชน

3. **บทบาทผู้นำ** หมายถึง ประธานชุมชนที่ได้เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร โดยมีบทบาทหน้าที่และมีภาวะผู้นำที่มีความมุ่งมั่นในการทำงานเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

4. **การสื่อสารประชาสัมพันธ์** หมายถึง การส่งข่าวสารความรู้ การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยใช้สื่อ หรือช่องทางต่าง ๆ อาทิ หอกระจายข่าวในชุมชน บอร์ดประชาสัมพันธ์ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการรับรู้หรือเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรม การทิ้งขยะมูลฝอย ซึ่งจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

5. การพึงพอใจ หมายถึง การที่ประชาชน ในชุมชนเขตบางแค ที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร มีความพอใจที่จะร่วมกับการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ และพึงพอใจต่อเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อใช้ตอบปัญหาการวิจัยไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศชายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างจากเพศหญิง

สมมติฐานที่ 2 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 การมีความรู้เรื่องขยะมูลฝอย การจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 5 บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 6 การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 7 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์โครงการในชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 8 ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 9 ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

กรอบความคิดในการทำวิจัย

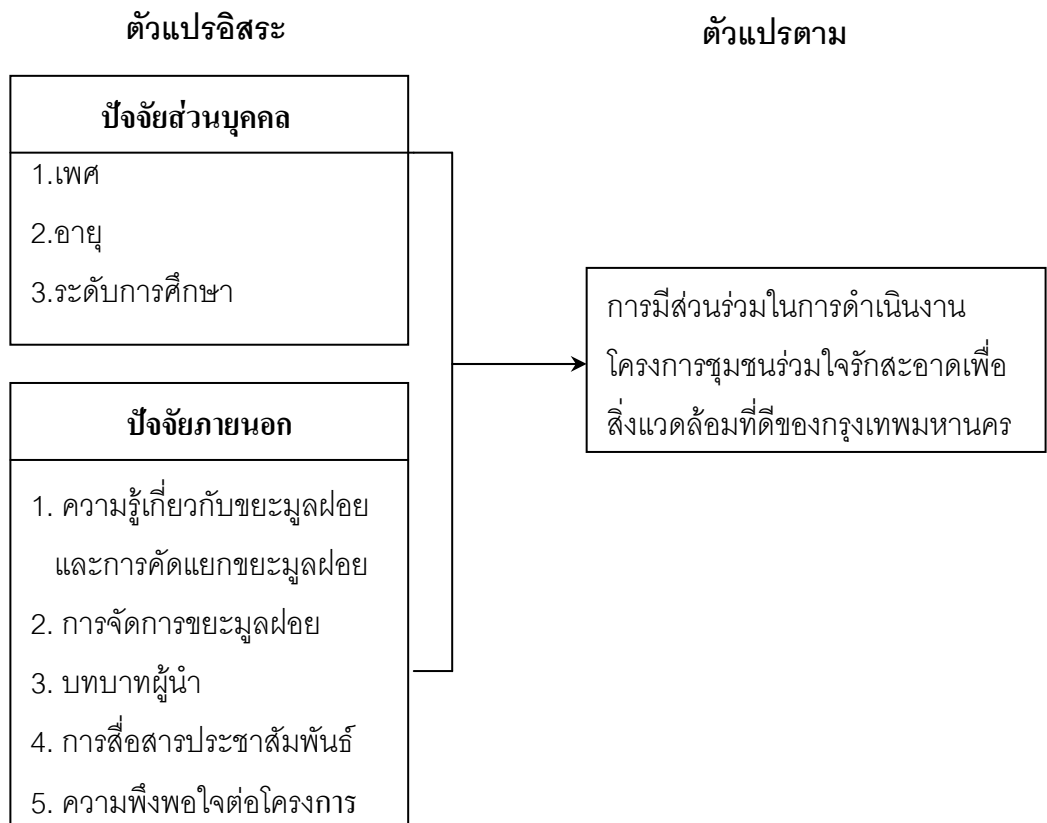
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษากายใต้แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม การจัดการขยะมูลฝอย และการรักษาความสะอาด โดยนำแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ประกอบด้วย

โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร (กรุงเทพมหานคร 2544) แนวคิดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมของ โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff 1980: 212-222) แนวคิดการจัดการขยะในชุมชนของยูพิน รัฟฟินส์ (2544 : 24-26) และ ปรีดา แย้มเจริญวงศ์ (2531: 13-14) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อใช้เป็นกรอบความคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอก ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบความคิดในการทำวิจัย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
2. ได้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเท็จจริงจากการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
3. นำผลจากการวิจัย ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขโครงการ ด้านการรักษาความสะอาด และการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนของเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าทบทวนเอกสารต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่ร่วมกันจัดการขยะมูลฝอยเพื่อลดปริมาณและแก้ไขปัญหาด้านขยะมูลฝอยในชุมชน โดยสนับสนุนโครงการของหน่วยงานราชการ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนต่อการจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอยของชุมชนตามลำดับ ที่จะนำเสนอต่อไปนี้

1. โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร
2. แนวคิดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย
3. แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย
4. แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ
5. แนวคิดการสื่อสารประชาสัมพันธ์
6. แนวคิดการมีส่วนร่วม
7. แนวคิดความพึงพอใจ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

เป็นโครงการหนึ่งในกลยุทธ์การจัดกิจกรรมส่งเสริมการรักษาความสะอาดในชุมชน ที่สนองต่อวิสัยทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ที่กำหนดว่า “กรุงเทพมหานครมีสิ่งแวดล้อมที่ดีเป็นระเบียบเรียบร้อย มลภาวะไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน” (แผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

หลักการและเหตุผลของโครงการ

ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาของทุกคนทุกชุมชนในฐานะเป็นผู้ผลิตขยะมูลฝอยซึ่งมีหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร ทำหน้าที่ให้บริการจัดเก็บ ปัจจุบันขยะมูลฝอยมีมากขึ้นตามอัตราการเพิ่มของประชากรและความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น การจัดการไม่ดีพอหรือชุมชนและประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการลดและแยกขยะมูลฝอย รวมทั้ง

การรักษาความสะอาด ดังนั้นเพื่อให้การบริการของหน่วยงานของกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพ และได้รับความร่วมมือที่ดีจากชุมชน สำนักงานเขตบางแคได้จัดทำโครงการ "ชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร" โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้ประชาชนและชุมชนได้ให้ความร่วมมือในการรับผิดชอบเรื่องการรักษาความสะอาด การลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน
2. เพื่อให้ประชาชนและชุมชนมีหน้าที่ในการเตรียมขยะมูลฝอยเพื่อรอการจัดเก็บในจุดที่รถเก็บขยะสามารถเข้าทำการเก็บขนได้
3. เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐและชุมชน
4. เพื่อให้กรุงเทพมหานคร สะอาดเรียบร้อยและมีสิ่งแวดล้อมที่ดี
5. ประชาชนและชุมชนเข้าถึงผลดีของการแยกขยะ 3 ชนิด ก่อนนำทิ้ง

เป้าหมาย

1. ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ จ้างอาสาสมัครบริการสาธารณะชักลากขยะในชุมชน 5 ชุมชน คือ

1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี
2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3
3. ชุมชนนครแสงเพชร
4. ชุมชนครูเจือ
5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา

2. เพื่อให้ประชาชนที่อาศัยในชุมชนริมน้ำหรือชุมชนที่รถเก็บขยะไม่สามารถเข้าไปบริการจัดเก็บได้ มีส่วนช่วยกันทำความสะอาดถนน ซอย และพื้นที่ว่างสาธารณะในชุมชน โดยให้มีการดำเนินการคัดแยกขยะเป็นขยะมูลฝอย ขยะเศษอาหาร และนำมาทิ้งในที่รอฟักซึ่งรถเก็บขยะสามารถเข้าไปบริการจัดเก็บให้ได้

แนวทางการดำเนินการ

1. ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ เสนอขออนุมัติโครงการ
2. ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะร่วมกับฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม กำหนดวิธีและประสานความร่วมมือกับชุมชน และเป้าหมายในแนวทางการดำเนินงาน
3. ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะร่วมกับฝ่ายปกครองกำหนดและสรรหา บุคคลจ้างอาสาสมัครงานบริการสาธารณะ
4. ประชาสัมพันธ์โครงการในชุมชน 5 ชุมชน ช่วยแยกขยะ 3 ชนิด ก่อนนำทิ้ง

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ชุมชนมีความรับผิดชอบในส่วนของการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมของชุมชน มากขึ้น
2. การจัดเก็บขยะมูลฝอยของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะมีประสิทธิภาพ มากขึ้น ลดปัญหาขยะมูลฝอยตกค้าง
3. พื้นที่เขตบางแคมีความสะอาดเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีสิ่งแวดล้อมที่ดี
4. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างประชาชน ชุมชนกับหน่วยงานของรัฐ
5. ประชาชนและชุมชนมีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญต่อโครงการชุมชนร่วมใจรักษาสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร เนื่องจากเป็นแนวทางและเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมที่สนองต่อวิสัยทัศน์ด้านสิ่งแวดล้อมของกรุงเทพมหานคร ในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนที่จะต้องมีส่วนรับผิดชอบในเรื่องการรักษาความสะอาดในชุมชน โดยการลดปริมาณขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย และการจัดเตรียมขยะมูลฝอยเพื่อรอการจัดเก็บในชุมชนหรืออาจสรุปได้ว่าการจัดโครงการหรือกิจกรรมใด ๆ ที่เกิดจากความร่วมมือจากประชาชนจะทำให้เกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของเกิดความรับผิดชอบมีการแก้ไขปัญหาข้อผิดพลาดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งยังได้รับประโยชน์สู่ตนเองและส่วนรวมด้วย โครงการที่จัดขึ้นในชุมชนจึงมีความสำคัญและความจำเป็นที่จะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่การพัฒนา

2.แนวคิดความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย

2.1. ความหมายของขยะมูลฝอย

ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 (ชัยยุทธ โยธามาศย์ 2539 :12)

“มูลฝอย” หมายถึง บรรดาสิ่งต่าง ๆ ที่คนไม่ต้องการและทิ้งไป ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของแข็ง จะเน่าเปื่อยได้หรือไม่ก็ตาม และของอ่อนที่มีความชื้นนี้รวมถึงขี้เถ้า ขากสัตว์ ฟุ่นละออง เศษผ้า เศษอาหาร เศษกระดาษ และเศษวัสดุสิ่งของทั้งที่เก็บกวาดจากเคหะสถาน อาคาร ถนน ตลาด สถานที่เลี้ยงสัตว์ โรงงานอุตสาหกรรมและอื่นๆ

ในทางวิชาการ จะใช้คำว่า “ขยะมูลฝอย” หมายถึง วัสดุสิ่งของที่ไม่ต้องการใช้แล้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของแข็งจะเน่าเปื่อยได้หรือไม่ก็ตาม รวมตลอดถึงขี้เถ้าขากสัตว์ มูลสัตว์ ฟุ่นละออง และเศษวัตถุที่ทิ้งแล้วจากบ้านเรือน ที่พักอาศัย สถานที่ต่างๆรวมถึงสถานที่สาธารณะ ตลาด และโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้น อุจจาระ และปัสสาวะของมนุษย์ ซึ่งเป็นสิ่งปฏิกูลที่ต้องการเก็บและกำจัดที่แตกต่างไป

Neal and Schubel (1978 : 218) ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ขยะมูลฝอย หมายถึง วัสดุสิ่งของที่ทิ้งจากอาคารบ้านเรือนสถานที่ทำงาน และจากอุตสาหกรรม ได้แก่ เศษอาหาร เศษสิ่งของต่าง ๆ เครื่องใช้ วัสดุที่เหลือจากการรื้อทำลาย หรือการก่อสร้าง ซากรถยนต์ และตะกอนจากน้ำเสีย เป็นต้น

กรุงเทพมหานคร (กองวิชาการและแผน 2543 : 4) ได้ให้ความหมาย ขยะพิษจากชุมชน ได้แก่ หลอดไฟ หลอดฟลูออเรสเซนต์ ถ่านไฟฉาย สีสเปรย์ เครื่องสำอางหมดอายุ แบตเตอรี่ ยารักษาโรคที่หมดอายุ น้ำมันเครื่อง น้ำมันเบรกรถ ภาชนะบรรจุผลิตภัณฑ์ ดังต่อไปนี้ น้ำยาทำความสะอาดเครื่องสุขภัณฑ์ น้ำยารักษาเนื้อไม้ น้ำยาขัดเงาไม้ น้ำยาขัดเงาโลหะ กาว สีทาบ้าน ทินเนอร์ แล็กเกอร์ สารฆ่าแมลง สารกำจัดวัชพืช สารฆ่าสัตว์ที่รบกวน และภาชนะใส่ปุ๋ย สารเคมี เป็นต้น ขยะพิษ ควรต้องแยกและรวบรวมใส่ถุงนำไปทิ้งในถังรองรับเฉพาะขยะพิษ

2.2 ชนิดของขยะมูลฝอย

พัชร หอวิจิตร (2529 : 3) ได้อธิบายเกี่ยวกับชนิดของขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

2.2.1 ขยะมูลฝอยเปียก (Garbage) เป็นขยะมูลฝอยที่ประกอบด้วยอินทรีย์วัตถุที่เน่าเปื่อยง่ายมีความชื้นสูง เกิดการย่อยสลายโดยจุลินทรีย์ได้ง่ายเมื่อปล่อยทิ้งไว้ระยะหนึ่งจะเกิดการเน่าเปื่อยส่งกลิ่นเหม็นเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค ขยะมูลฝอยชนิดนี้ ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ เป็นต้น

2.2.2 ขยะมูลฝอยแห้ง (Rubbish) เป็นขยะมูลฝอยที่ย่อยสลายด้วยจุลินทรีย์ได้ยาก หรือย่อยสลายไม่ได้ มีความชื้นต่ำ บางชนิดติดไฟและเป็นเชื้อเพลิงได้ดี บางชนิดไม่ติดไฟและทำเป็นเชื้อเพลิงไม่ได้ เช่น เศษอาหาร เศษไม้ เศษแก้ว เศษโลหะ กระจก เป็นต้น

2.2.3 ขี้เถ้า (Aahes) เป็นกากเชื้อเพลิงที่ผ่านการเผาไหม้แล้ว เช่น ขี้เถ้าถ่าน ขี้เถ้ากลบ เป็นต้น ขยะมูลฝอยชนิดนี้ถ้ากำจัดหรือควบคุมไม่ดีจะเกิดการฟุ้งกระจาย ทำให้สกปรกและก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศได้

2.2.4 ซากสัตว์ (Dead Animals) เป็นซากสัตว์ที่ตายและไม่ได้ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น ซากหนู สุนัข แมว ฯลฯ ซึ่งซากเหล่านี้ถ้าปล่อยทิ้งไว้จะเน่าเหม็นมาก เป็นที่เพาะพันธุ์แมลงและเชื้อโรค

2.2.5 เศษก่อสร้าง (Construction Refuse) ได้แก่ เศษคอนกรีตที่แตกเป็นชิ้นเล็ก ชิ้นน้อย เศษอิฐ เศษไม้ และเศษโลหะต่าง ๆ เศษหิน ปูน ทราช ขยะมูลฝอยเหล่านี้ทำให้ขาดความสวยงามไม่เป็นระเบียบ

2.2.6 มูลฝอยจากถนน (Street Seepings) ได้แก่ ฝุ่น ผง ดิน หิน ใบไม้ เศษกระดาษ เศษไม้ และเศษโลหะต่าง ๆ ที่ได้จากการกวาดถนน ขยะมูลฝอยเหล่านี้ทำให้ถนนสกปรกและทอะ

2.2.7 มูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Refuse) โรงงานอุตสาหกรรมแต่ละแห่งจะมีขยะมูลฝอยแตกต่างกันไป ทั้งนี้แล้วแต่กิจกรรมของแต่ละโรงงาน เช่น โรงงานผลิตอาหารจะมีขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารชนิดต่าง ๆ และเศษภาชนะบรรจุอาหารปะปนอยู่สูง ซึ่งจะเป็นขยะมูลฝอยสกปรกมากกว่าขยะมูลฝอยแห้ง

2.2.8 ขยะมูลฝอยจากกิจกรรม ได้แก่ ของเสียที่เกิดจากกิจกรรมทางกิจกรรม เช่น เศษพืช หญ้า ฟางข้าว มูลสัตว์ เป็นต้น

2.2.9 ขยะมูลฝอยพิเศษ เป็นของเสียซึ่งมีอันตรายสูง ขยะมูลฝอยที่ปนเปื้อนเชื้อโรค ที่ได้จากโรงพยาบาล ของเสียจากกัมมันตรังสี และของเสียที่เป็นสารเคมี เป็นต้น ของเสียเหล่านี้ ต้องกำจัดและควบคุมเป็นพิเศษไม่ให้เกิดอันตรายต่อมนุษย์

2.3 การจำแนกประเภทของขยะมูลฝอย

มูลฝอยที่เกิดขึ้น สามารถจำแนกประเภทตามลักษณะของแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยได้ ดังนี้ (วิรัช ชมชื่น 2537 : 28)

ตารางที่ 1 แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย

แหล่งกำเนิด	ชนิดของขยะมูลฝอย	ส่วนประกอบ
1.อาคารบ้านเรือน ภัตตาคาร ร้านค้า สถานที่ทำงาน ตลาดสด	- ขยะมูลฝอยเปียก	เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากการเตรียมการประกอบหรือบริการอาหาร ขยะมูลฝอยจากตลาดจากการเก็บอาหารการซื้อขายอาหาร และผลผลิตเกี่ยวกับอาหาร
	- ขยะมูลฝอยแห้ง	พวกที่ไหม้ไฟได้ เช่น กระดาษ กระดาษแข็ง หีบหรือกล่อง เศษไม้ กิ่งไม้ ใบไม้ หญ้าเครื่องเรือนเครื่องใช้ พวกที่ไม่ไหม้ไฟ เช่น เหล็กและโลหะอื่นๆ กระป๋อง เครื่องเรือน เครื่องใช้ที่ทำจากโลหะ แก้ว เครื่องปั้นดินเผา
	- ขี้เถ้า	สิ่งที่เหลือจากการเผาไหม้
2.ถนน ข้างถนน บริเวณที่ดินรกร้าง ว่างเปล่า	-ขยะมูลฝอยที่เก็บกวาดจากถนน - ซากพืช - เศษชิ้นส่วนของยานพาหนะ	ดิน เศษหิน ผง ฝุ่น ใบไม้ สุนัข แมว ฯลฯ ซากรถยนต์ ยานพาหนะอื่นๆ

แหล่งกำเนิด	ชนิดของขยะมูลฝอย	ส่วนประกอบ
3.บริเวณที่มีการก่อสร้าง การรื้อถอนอาคาร	- เศษสิ่งก่อสร้าง	ไม้ อิฐ เศษคอนกรีต หิน
4.โรงงานอุตสาหกรรม โรงไฟฟ้า โรงพยาบาล	- ขยะมูลฝอยจากกิจการอุตสาหกรรม - ขยะมูลฝอยพิเศษ	มีลักษณะเฉพาะของอุตสาหกรรมแต่ละประเภท ขยะมูลฝอยที่เป็นสารพิษ ขยะมูลฝอยที่ติดเชื้อวัตถุระเบิด วัตถุแฉ่งรังสี
5. ฟาร์มที่เลี้ยงสัตว์	-ขยะมูลฝอยจากการเกษตร	มูลสัตว์ เศษหญ้า เศษฟาง
6. โรงงานบำบัดน้ำเสีย	- ขยะมูลฝอยจากการบำบัดน้ำเสีย	พวกของแข็งที่ติดตะแกรง

2.4 การกำจัดขยะมูลฝอย

การกำจัดขยะมูลฝอยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมี 4 วิธีการ ดังนี้คือ (ยุพิน ประจวบเหมาะ และนุกูล กรเย็นยงค์ 2534 : 18-19)

2.4.1 การหมักทำปุ๋ย

การหมักขยะมูลฝอยเพื่อทำปุ๋ย คือ การย่อยสลายอินทรีย์วัตถุที่มีอยู่ในขยะมูลฝอย มูลฝอยโดยอาศัยกระบวนการทางชีวเคมีของจุลินทรีย์ ภายใต้สภาวะที่เหมาะสมในด้านความชื้น อุณหภูมิ ปริมาณ ออกซิเจน รวมทั้งอัตราส่วนระหว่างคาร์บอนและไนโตรเจน ทำให้ได้แร่ธาตุที่ค่อนข้างคงรูปมีคุณค่าต่อการบำรุงดิน

2.4.2 การนำไปเผา

การเผาขยะมูลฝอยในเตาเผาที่ถูกต้องหลักสุขาภิบาล เป็นขบวนการเผาไหม้ของเสีย ทั้งส่วนที่เป็นของแข็ง ของเหลวและก๊าซ ซึ่งต้องใช้ความร้อนสูงเพื่อทำให้การเผาไหม้เป็นไปอย่าง สมบูรณ์ไม่ทำให้เกิดกลิ่นและควันรบกวนรวมทั้งไม่ทำให้เกิดปัญหาด้านมลภาวะทางอากาศ

2.4.3 การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล

การฝังกลบขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาลเป็นวิธีการที่ควบคุมและดูแลได้ ง่ายกว่า 2 วิธีข้างต้น โดยการฝังกลบนี้ขยะมูลฝอยจะถูกนำมาเทกองบนพื้นที่ได้เตรียมไว้แล้วใช้ เครื่องจักรกลบอัดให้แน่น เพื่อลดปริมาตรของขยะมูลฝอยให้เล็กลง จากนั้นจึงใช้ดินกลบทับ ด้านบนและบดอัดให้แน่นสลับกันไป ซึ่งจะทำให้เกิดลักษณะเป็นชั้นและมีความสูงเพิ่มมากขึ้น ตามระดับที่กำหนดไว้ซึ่งชั้นความสูงของการกลบนี้จะขึ้นอยู่กับสภาพของภูมิประเทศของพื้นที่ที่ใช้ ในการฝังกลบ

2.4.4 การลดปริมาณและการคัดแยก

การกำจัดด้วยวิธีนี้ไม่ใช่การกำจัดขยะมูลฝอยที่สมบูรณ์เพราะหลังจากการที่ได้ ลดปริมาณของขยะมูลฝอยลงได้แล้ว ส่วนที่เหลือยังต้องนำไปฝังกลบ หรือเผา เพียงแต่ปริมาณ ของขยะมูลฝอยที่ต้องกำจัดนั้นมีน้อยลงทำให้ประหยัดงบประมาณ พื้นที่และพลังงาน นอกจากนี้ ยังเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มรายได้อีกด้วย โดยปริมาณของขยะมูลฝอยจะลดลง ได้ด้วยการทำให้มันเกิดขึ้นน้อยลง การลดปริมาณขยะมูลฝอยจะเกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของหลาย ๆ ฝ่าย คือ ฝ่ายรัฐบาล ผู้ประกอบการ ตลอดจนประชาชนทุก คน แต่ละฝ่ายจะมีหน้าที่และความรับผิดชอบแตกต่างกันออกไป

การคัดแยกขยะมูลฝอย กรุงเทพมหานคร (กองวิชาการและแผนงาน 2543) ได้จัดทำแนวทางในการลดปริมาณและการแยกขยะมูลฝอย โดยใช้ แนวคิด 4Rs ประกอบด้วย 4 วิธีการดังนี้คือ

1. **Reduce (ลดการใช้)** เป็นการลดการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้อย่าง ประหยัด และใช้เท่าที่จำเป็น เช่น ทำอาหารให้พอดีรับประทาน เลือกรับประทานอาหารที่ไม่บรรจุห่อหลาย ชั้น ใช้ผ้าเช็ดหน้า แทนกระดาษทิชชู พกถุงผ้าไปตลาด

2. Repair (การซ่อมแซม) เป็นการซ่อมแซมวัสดุสิ่งของที่ชำรุด ให้อยู่ในสภาพที่ดีใช้งานได้นาน ไม่ต้องทิ้งเป็นขยะหรือต้องสิ้นเปลืองซื้อใหม่

3. Reuse (การใช้ซ้ำ) เป็นการนำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ในรูปแบบเดิม หรือใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า เช่น ขวดแก้วนำไปล้างไว้ใส่น้ำดื่ม การนำกระดาษมาใช้สองหน้า

4. Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) เป็นการนำขยะมาแปรรูป โดยผ่านกระบวนการผลิตออกมาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาใช้ใหม่ ทำให้ไม่ต้องนำทรัพยากรธรรมชาติมาผลิตสิ่งของต่างๆ แต่ใช้ขยะเป็นวัตถุดิบทดแทนในการผลิตต่างๆ เช่น การนำขวดแก้วที่ใช้แล้วกลับไปหลอมใหม่ เป็นต้น

ในการดำเนินการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยเพื่อให้ได้ผลที่ดีที่สุด ควรจะให้มีการคัดแยกประเภทตั้งแต่แหล่งกำเนิดของขยะมูลฝอย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากครัวเรือน แต่ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือและการยอมรับจากครัวเรือนจึงจะประสบผลสำเร็จ

ดังนั้น ขั้นตอนในการปฏิบัติเพื่อให้ได้รับความร่วมมือจากทุกชุมชน ในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอยควรประกอบด้วย

1. ให้ชุมชน (ครัวเรือน) เป็นผู้รับผิดชอบหรือมีความรู้เป็นเจ้าของโครงการนี้เอง ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวที่เกิดขึ้น
2. จัดระบบเก็บขนให้เหมาะสม โดยเฉพาะการจัดเก็บขยะมูลฝอยจากบ้าน
3. จัดหาภาชนะหรือถังขยะมูลฝอยแยกประเภทบริการแก่ครัวเรือน และชุมชนให้ทั่วถึง
4. มีการเก็บขนขยะมูลฝอยที่แยกประเภททุกวัน เช่นเดียวกับขยะมูลฝอยทั่วไป
5. มีการประชาสัมพันธ์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนรับทราบโครงการและผลที่ได้รับจากโครงการการรณรงค์ เพื่อให้ชุมชนเกิดความร่วมมือในการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย และประโยชน์อีกประการหนึ่งของการคัดแยกประเภทขยะมูลฝอย คือ ทำให้สามารถวางแผนการกำจัดขยะมูลฝอยครั้งสุดท้ายได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.5 ผลกระทบและปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยที่เกิดจากชุมชน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องกำจัด หากไม่มีการเก็บและกำจัดอย่างถูกต้องหรืออย่างเหมาะสมแล้ว จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ต่อชุมชน คือ

2.5.1 เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม (Pollution) ขยะมูลฝอยเป็นสาเหตุที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของชุมชนเกิดมลพิษ เช่น น้ำเสีย อากาศเสีย เกิดการปนเปื้อนของดิน เป็นต้น

2.5.2 แหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรคและแมลง (Breeding Places) ในขยะมูลฝอย อาจจะมีเชื้อโรคที่ทำให้เกิดโรคต่างๆปะปนมา เช่น มูลฝอยจากโรงพยาบาล และการสะสมของมูลฝอยที่เก็บขึ้นมา ถ้ากำจัดไม่ถูกต้องจะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวันและหนู ซึ่งจะเป็นพาหะนำโรคมาสู่คน

2.5.3 การเสี่ยงต่อสุขภาพ (Health risk) ชุมชนที่ขาดการกำจัดขยะมูลฝอยที่ดี และถูกต้องตามหลักเกณฑ์การสุขาภิบาล จะทำให้ประชาชนเสี่ยงต่อการเป็นโรคต่าง ๆ ได้โดยง่าย เช่น โรคทางเดินอาหารที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรีย หรือ พยาธิชนิดต่าง ๆ เนื่องจากขยะมูลฝอยเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลง ฉะนั้น การแพร่ของโรคย่อมเป็นไปได้ง่าย นอกจากนั้นยังมีอันตรายที่เกิดจากขยะพิษ เช่น หลอดฟลูออเรสเซนต์ มีสารปรอท ทำให้ปวดศีรษะ อ่อนเพลีย ประสาทหลอน หรือการได้รับสารตะกั่วจากแบตเตอรี่รถยนต์ ยาฆ่าแมลงก็จะทำให้อ่อนเพลีย ซีด ปวดเมื่อยตามกล้ามเนื้อ ความจำเสื่อม ชักกระตุกและหมดสติได้

2.5.4 การสูญเสียทางเศรษฐกิจ (Esthetics Economic Loss) ชุมชนจะต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับกำจัดขยะมูลฝอยเป็นประจำอยู่แล้ว และถ้าการกำจัดไม่ถูกต้อง ย่อมส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ เช่น นำขยะมูลฝอยทิ้งลงในแหล่งน้ำ ก็ส่งผลให้เกิดน้ำเสีย เป็นอันตรายต่อสัตว์น้ำ ซึ่งจะเป็นการสูญเสียทางเศรษฐกิจตามมา เป็นต้น

2.5.5 ทำให้ขาดความสวยงาม (Esthetics) การเก็บรวบรวมและกำจัดขยะมูลฝอยที่ดีจะช่วยให้ชุมชนเกิดความสวยงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย อันแสดงถึงการมีวัฒนธรรมนำไปสู่ความเจริญของชุมชน ถ้าขาดการเก็บหรือการจัดการไม่ดี ย่อมทำให้เกิดความไม่น่าดู

2.5.6 ก่อให้เกิดเหตุรำคาญ(Nuisance) ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดเหตุรำคาญแก่ประชาชนเนื่องจากความสกปรกและกลิ่นเหม็นที่เกิดจากการเน่าเปื่อย หรือการสลายของขยะมูลฝอย

ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจทั่วไป .ในเรื่องของความหมาย ชนิดของขยะมูลฝอย แหล่งที่มาของขยะมูลฝอย การกำจัด การคัดแยกขยะมูลฝอย และผลกระทบจากขยะมูลฝอย ซึ่งเป็นแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญว่า

ประชาชนจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยเป็นพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติและเข้าใจถึงกระบวนการที่จะต้องมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถ้าประชาชนมีพื้นฐานในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ก็จะส่งผลให้เกิด การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี กรุงเทพมหานคร อันนับว่าเป็นการสอดคล้องกับเรื่องการศึกษา

3.แนวคิดการจัดการขยะมูลฝอย

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง หลักการในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้ง การเก็บชั่วคราว การรวบรวม การขนถ่ายและการขนส่ง การกำจัดขยะมูลฝอยโดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดในทางสุขภาพอนามัย ความสวยงาม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุดจะต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยปัจจัยในหลายด้านประกอบกัน ได้แก่ ความรู้ในเรื่องของขยะมูลฝอย การบริการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การประสานความร่วมมือทั้งของหน่วยงานราชการและประชาชน และการดำเนินการในการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างเหมาะสม

ปริดา แยมเจริญวงศ์ (2531 : 13-14) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยไว้ว่า การดำเนินการจัดการมูลฝอยที่ดี จะต้องใช้วิธีการกำจัดที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล โดยไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อม เช่น พื้นดิน แหล่งน้ำและอากาศ เป็นต้น โดยจะต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. ชนิด ปริมาณและลักษณะของขยะมูลฝอย ที่เกิดขึ้นตามประเภทของกิจกรรมและแหล่งกำเนิด
2. ค่าใช้จ่ายและการลงทุนที่ใช้ในการดำเนินงาน เกี่ยวกับการจัดการในการกำจัด
3. ปัญหาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ที่ได้รับผลจากการเกิดมลพิษ อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์
4. การนำเอาทรัพยากรบางส่วนจากขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ
5. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับวิธีการที่หน่วยงาน จัดการขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานคร ซึ่งดำเนินการโดยสำนักรักษาความสะอาด ได้นำมาปฏิบัติมีอยู่ 4 วิธี ได้แก่ (สำนักรักษาความสะอาด 2537)

1. การหมักให้มูลฝอยย่อยสลายตัวเป็นปุ๋ยอินทรีย์ (Composting)

2. การเทกองกลางแจ้ง (Open dumping)
3. การฝังกลบมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill)
4. การเผาในโรงงานเผาขยะ (Incineration) จะนำเผาเฉพาะส่วนที่ถูกแยกออกจากมูลฝอยที่นำเข้าโรงงานและมูลฝอยติดเชื้อที่เกิดจากสถานพยาบาล

รูปแบบการจัดกิจกรรมหรือโครงการลดและแยกขยะมูลฝอยในชุมชน สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ชาวชุมชนมีจิตสำนึกและวิสัยทัศน์
2. ระดมอาสาสมัครและมอบหมายภาระกิจ
3. การวางกลยุทธ์ในชุมชน
4. การรณรงค์ประชาสัมพันธ์
5. การลงมือปฏิบัติ
6. การประเมินสถานการณ์และการปรับแผน

ยุพิน ระพิพันธุ์ (2544 : 24 – 26) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย คือ

หลักการในการดำเนินการเกี่ยวข้องกับการควบคุม การทิ้งการเก็บชั่วคราว การรวบรวม การขนถ่ายและการขนส่ง การแปรรูป และการกำจัดขยะมูลฝอย โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดในทางสุขอนามัย ความสวยงาม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และที่สำคัญที่สุด คือการยอมรับของสังคม ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยปัจจัยในหลายด้านประกอบกัน ได้แก่ การบริการ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละประเภท โดยวิธีการจัดการจะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมที่มีในทุกแง่มุม

กิจกรรมทั้งหลายในการจัดการขยะมูลฝอย อันเริ่มตั้งแต่การทิ้งขยะมูลฝอยจนกระทั่งถึงการกำจัดขยะมูลฝอยในขั้นสุดท้าย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

1.การทิ้งขยะมูลฝอย เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ทิ้งเห็นว่าวัสดุชิ้นใด ๆ นั้นไม่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกต่อไปแล้ว จึงทิ้งไว้หรือรวบรวมเพื่อกำจัดต่อไป ดังจะเห็นได้ว่าการทิ้งขยะมูลฝอยเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นหรือไม่ขึ้นกับบุคคลผู้ทิ้งวัสดุนั้นๆว่าจะยังใช้ประโยชน์จากวัสดุนั้นได้หรือไม่

2. การจัดการขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิด ในส่วนนี้จะมุ่งความสนใจไปที่ขยะมูลฝอยที่มาจากชุมชนมากกว่าขยะมูลฝอยที่ได้จากแหล่งอื่น ทั้งนี้เพราะขยะมูลฝอยส่วนนี้จะประกอบด้วยขยะมูลฝอยมากมายหลายชนิดปะปนกันอยู่ และเกิดในแหล่งที่ผู้คนอาศัยอยู่กันอย่างแออัด และไม่มีพื้นที่พอที่จะเก็บขยะมูลฝอยที่เกิดในแหล่งที่ผู้คนอาศัยอยู่ หรือถึงแม้ว่าจะมีพื้นที่เพียงพอที่จะเก็บก็ต้อง มีการขนย้ายหรือกำจัดไปในเวลาอันควร มิฉะนั้นจะเกิดการเน่าเหม็น เป็นภาพที่ไม่น่าดู และอาจมีผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน

3.การแปรงรูปหรือการคั่นรูป องค์ประกอบของระบบการจัดการขยะมูลฝอยส่วนนี้รวมถึงเทคนิคการใช้เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของส่วนประกอบอื่น ๆ และเพื่อแยกวัสดุที่ยังใช้ประโยชน์ได้กลับมาใช้ใหม่ หรือแปรงรูปขยะมูลฝอยให้ได้สิ่งที่เป็นประโยชน์ เช่น ปุ๋ย หรือพลังงานความร้อน

ในทัศนะของผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดการจัดการของยุพิน ระพีพันธุ์ มีความชัดเจน และชี้ให้เห็นถึงการจัดการขยะมูลฝอยประเภทต่าง ๆ ได้อย่างดี และมีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง จึงได้นำมาศึกษาในครั้งนี้

4.แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทผู้นำ

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534 : 32) กล่าวถึงบทบาทผู้นำว่า ในงานพัฒนาผู้นำเป็นตัวแปรสำคัญส่วนแรกของทฤษฎีศักยภาพในการพัฒนา มีบทบาทที่จะต้องทำ ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักมีอยู่สองประการ คือ ประการแรก ทำการเลือกเป้าหมายและควบคุมดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในงานหรือกิจกรรมนั้นๆ ประการที่สอง มีหน้าที่ในการเสริมพลัง และบำรุงรักษาความเป็นปึกแผ่นของกลุ่ม หรือขององค์กรที่เขาสังกัดอยู่ บทบาทของผู้นำจึงมีอยู่ชัดเจนไม่ว่าจะเป็นงานใดๆ ในเรื่องของการพัฒนา

ทวี ทิมขำ (2528 : 171-184) ให้ความสำคัญและรายละเอียดของผู้นำไว้ ดังต่อไปนี้

ผู้นำ (Leader) หมายถึง ผู้มีความรู้ในเรื่องที่เป็นที่ต้องการในการดำเนินงานของกลุ่ม และสามารถใช้ความรู้นั้นช่วยให้กลุ่มบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง และการเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อกิจกรรมของกลุ่มที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อนำกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ผู้นำส่วนใหญ่จะมีบุคลิกภาพเด่น มีความรู้

ความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มชนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นผู้ที่สามารถจูงใจประชาชนให้มีความคิดเห็นคล้ายตาม และลงมือทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง จนนำกลุ่มไปสู่จุดหมายทางบวก เป็นผลสำเร็จได้ในที่สุด

ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้ที่มีบุคลิกภาพเด่น ประกอบกับความสามารถเป็นพิเศษในกลุ่มคนหรือในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งในกลุ่มแต่ละกลุ่มย่อมประกอบด้วย บุคคลที่มีบุคลิกภาพ มีความรู้ความสามารถหรือทักษะแตกต่างกันไป ในขณะที่ทุกคนมีความผูกพันซึ่งกันและกัน ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มจะต้องยอมรับนับถือความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้เองสถานการณ์ที่บีบตัวขึ้น จึงผลักดันให้สมาชิกของกลุ่มบางคน กลายเป็นผู้นำ และบางคนกลายเป็นผู้ตาม ส่วนประกอบที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำย่อมมาจากลักษณะพิเศษประจำตัว เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารี และความเสียสละ

ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ (2542:193) ได้สรุปองค์ประกอบของผู้นำ มีดังนี้

1. มีความรู้ ความสามารถอันเป็นคุณสมบัติภายในตัว รวมถึงความสามารถที่จะใช้ความรู้ นั้นให้เกิดประโยชน์ด้วย
2. มีผู้ตามที่ดี
3. มีจุดหมายในการทำงาน
4. ต้องมีหลักการและวิธีการเพื่อการทำงานให้บรรลุจุดหมายที่วางไว้
5. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
6. มีสถานการณ์ให้ได้ใช้ความสามารถของตน

สิริ เทศประสิทธิ์ (2529 : 129) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของผู้นำท้องถิ่นที่สอดคล้องกับการพัฒนาท้องถิ่น หรือการพัฒนาชุมชนโดยเฉพาะควรมีดังนี้

1. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นหรือชุมชน
2. เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดใหม่หรือค้นหาแนวทางสิ่งใหม่ ๆ พร้อมทั้งชี้แนะแนวทางการปฏิบัติที่เกี่ยวกับแนวคิดใหม่หรือสิ่งใหม่ ๆ นั้นด้วย
3. เป็นผู้ช่วยวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชาวบ้าน
4. เป็นผู้แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก และสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นเตือนหรือยั่วยุให้เกิดการกระทำในทางสร้างสรรค์ หรือการพัฒนาให้เกิดขึ้นในชุมชน
5. เป็นผู้รับฟังปัญหาความต้องการ และความคิดเห็นของชาวบ้านในเรื่องต่างๆ

แล้วนำเสนอคณะกรรมการพัฒนาหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง และรับเอาความคิดเห็นของคณะกรรมการพัฒนา หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปเสนอหรือเผยแพร่แก่ชาวบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นกระบวนการ 2 ทาง (Two-way Communication)

6. เป็นผู้ร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน
 7. เป็นผู้ควบคุมหรือกำกับดูแล ให้มีการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้
 8. เป็นผู้ร่วมติดตามผล และประเมินผลตามแผนที่วางไว้
 9. เป็นผู้ร่วมรายงาน หรือเผยแพร่ผลงานตามแผนพัฒนาท้องถิ่นหรือชุมชน
- ให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้รับทราบจะได้มีการศึกษาหรือให้ความร่วมมือในโอกาสต่อไป

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้หน้านั้น มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินการ ไม่ว่าจะ เป็นกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ก็ตาม ซึ่งนับว่าเป็นตัวจักรสำคัญที่จะทำให้งานกิจกรรม หรือโครงการบรรลุเป้าหมาย ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวได้โดยที่ผู้นำจะแสดงบทบาทในด้านต่าง ๆ ตามสถานการณ์ได้ชัดเจนหรือมีประสิทธิภาพเพียงใด เมื่อมนุษย์มาอยู่รวมกันมาก ๆ เป็นกลุ่มเป็นชุมชนขึ้น จึงจำเป็นต้องยอมรับนับถือในความคิดความสามารถซึ่งกันและกัน มิฉะนั้นจะอยู่รวมกันไม่ได้ ด้วยเหตุนี้เอง จึงเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดภาวะผู้นำและผู้ตามขึ้น ผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ของทุกกลุ่มชน มีเหตุผลหลายประการที่ทำให้สังคมต้องมีผู้นำและผู้ตามคือ

1. โดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ย่อมไม่เท่ากันในความสามารถ ความเฉลียวฉลาด คนหนึ่งอาจเหนือกว่าอีกคนหนึ่ง คนที่เหนือกว่ามักจะได้เป็นหัวหน้า หรือผู้นำ ความเหนือกว่านั้นอาจเนื่องมาแต่กำเนิด หรือเพราะการฝึกฝนในภายหลังก็ได้ หรืออาจเป็นได้ทั้งสองทางคือ มีดีมาแต่กำเนิดพอสมควร แต่ต่อมาได้มีการฝึกฝนร่ำเรียนขึ้น หรือปรับปรุงแต่งให้ดีขึ้นไปอีก

2. การมีผู้นำนั้นมีประโยชน์ต่อสังคมมาก เช่น ผู้นำช่วยนำทางที่ถูกต้อง เพราะเป็นผู้ที่มีความเฉลียวฉลาดเห็นการณ์ไกล ผู้นำช่วยให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้คนในสังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย สำหรับลักษณะของผู้นำนั้นพอสังเกตได้ดังนี้

1. เป็นผู้นำที่มีผู้ให้ความเคารพนับถือและยำเกรง แต่มิใช่ชาวบ้านเกรงกลัว
2. ได้รับการยกย่องจากชาวบ้านว่าเก่งกว่า ดีกว่า
3. มักช่วยดูแลเจ็บร้อนแทนผู้อื่นในแนวทางที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
4. มักแสดงออกว่าใจกว้าง
5. มีความมั่นคงมากกว่าผู้อื่นทางด้านรูปธรรม หลักฐาน และทรัพย์สิน

- 6.เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตัวประชาชนและความต้องการที่จะปรับปรุงตนเอง
- 7.เป็นผู้ที่พร้อมที่จะรับฟังเหตุผล และปรึกษาหารือกับผู้อื่นในปัญหาสำคัญของท้องถิ่น
- 8.เป็นผู้ที่มีความตั้งใจทำงานเพื่อส่วนรวม
- 9.เป็นมิตรที่ดีของชนทุกชั้น
- 10.เป็นผู้ที่มีประชาชนชอบและกล่าวถึงเสมอ

ความสำคัญของผู้นำชุมชนในการพัฒนา งานพัฒนาชุมชนมุ่งส่งเสริมปรับปรุง
ความเป็นอยู่ของประชาชน ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้นตามเป้าหมาย 5 ประการ ได้แก่

- 1.สิ่งแวดล้อม
- 2.การเรียนรู้
- 3.รายได้
- 4.สุขภาพ
- 5.การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ของประชาชน

โดยให้ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการเอง รัฐช่วยเหลือในเมื่อเกินความสามารถเพื่อให้
งานเป็นไปตามความต้องการ และเป็นที่พอใจแก่ประชาชนอย่างแท้จริง ความสำเร็จของงาน
พัฒนาจึงขึ้นอยู่กับความร่วมมือ ระหว่างประชาชนกับรัฐเป็นสิ่งสำคัญ และการทำงานร่วมกับผู้นำ
ด้านต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่ในชุมชน ผลงานที่ออกมาจึงเกิดจากความร่วมมือร่วมใจของผู้นำในชุมชนกับ
ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ

มีผู้เปรียบเทียบกับผู้นำเสมือนเส้นทางหรือถนนที่ลำเลียงสิ่งใหม่ ๆ เช่น ความคิดผลิตผล และ
กรรมวิธีใหม่ ๆ ไปสู่ชุมชน ผู้นำจึงเป็นตัวเชื่อมที่กระหว่างชุมชนกับการพัฒนา ด้วยมีสิ่งสืบเนื่องคือ

- 1.ผู้นำเข้าใจสถานการณ์ของหมู่บ้าน
- 2.ผู้นำสามารถติดต่อกับชาวบ้านได้ดีกว่าผู้อื่น
- 3.ผู้นำสามารถกระตุ้นการทำงานของชาวบ้านได้
- 4.ผู้นำสามารถใช้เวลาได้มากกว่าผู้อื่น

ด้วยเหตุนี้การเผยแพร่สิ่งใหม่จากภายนอก ที่จะนำไปสู่ชุมชนและได้รับการยอมรับจึงเป็น
หน้าที่และบทบาทที่สำคัญของผู้นำและเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันสิ่งต่างๆที่จะนำความเจริญ
ให้เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่นำไปสู่การพัฒนาต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าบทบาทของผู้นำนั้นมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำให้คนส่วนใหญ่
ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการใดๆ
ก็ตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

5. แนวคิดการสื่อสารประชาสัมพันธ์

การดำเนินงานโครงการใด ๆ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ จะต้องอาศัยการสื่อสาร (communication) ที่มีองค์ประกอบและกระบวนการในการสื่อสารรวมถึงการประชาสัมพันธ์ (Public Relations) ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ต้องมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนและมีการกำหนดวิธีการ การวางแผนในการเลือกและใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายย่อมจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ

การสื่อสาร (Communication) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร โดยใช้สื่อ หรือช่องทางต่าง ๆ เพื่อมุ่งหมายโน้มน้าวจิตใจให้เกิดผลในการ รับรู้ หรือ เปลี่ยนทัศนคติ หรือ เปลี่ยนพฤติกรรม (นรินทร์ พัฒนาพงศ์ 2542:3)

การประชาสัมพันธ์ (Public Relations) หมายถึง การสื่อสารขององค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน โดยการเสนอข่าวสาร การสร้างกิจกรรมให้เป็นข่าวสาร การแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม หรือการแสดงความปรารถนาดีต่อประชาชนในฐานะที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเกื้อกูลผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้จะนำไปสู่ทัศนคติในเชิงบวก หรือภาพพจน์ที่น่านิยมขององค์กร และไปสู่พฤติกรรมที่มีคุณค่าต่อสังคม

5.1 องค์ประกอบของการสื่อสาร

ในการสื่อสาร มีสิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึง องค์ประกอบ 4 ประการ ดังนี้คือ

1. ผู้ส่งสาร (Sender) หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ที่มีความคิด มีความต้องการ และมีความตั้งใจที่ต้องการจะส่งข่าวสาร ความรู้สึกลึกซึ้ง ความคิดเห็น ทัศนคติ ความเชื่อและอื่น ๆ ไปสู่ผู้รับสาร ผู้ส่งสารที่ดี มีความสำคัญและความจำเป็นอย่างยิ่ง ควรมีคุณลักษณะที่มีความเหมาะสมด้วย

คุณลักษณะที่ดี ของผู้ส่งสาร ประกอบด้วยปัจจัยต่อไปนี้

- มีความรู้ ความสามารถ ในข้อมูลข่าวสาร หรือเรื่องที่จะสื่อสาร
- มีบุคลิกลักษณะ ในท่าทาง ความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบ และการตัดสินใจ
- ได้รับการยอมรับในสังคม ผู้ที่ได้รับการยอมรับทั้งแบบที่เป็นผู้นำเป็นทางการ

และไม่เป็นทางการ รวมถึงผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม จะได้รับการยอมรับด้วยดี

- เป็นคนเปิดเผยจริงใจ จะสามารถสร้างความไว้วางใจกับผู้รับสารได้ดี

2. สาร (Message) หมายถึง ข่าว ข้อมูล และอื่น ๆ ที่มีความหมายที่แสดงออกโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ ที่จะสามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร สารจะเป็นตัวเร่งเร้าและกระตุ้นให้ผู้รับสารรับรู้และเข้าใจความหมาย และมีปฏิริยาในการตอบสนองได้

คุณลักษณะของสารที่ดี เนื้อหาข่าวสารที่ดีจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพ

- สารนั้นจะต้องมุ่งถึงผู้รับสารและได้รับความสนใจจากผู้รับสาร
- สารนั้นต้องมีสัญลักษณ์แสดงถึงความเหมือนกันของผู้ส่งสารและผู้รับสาร เพื่อแลกเปลี่ยนความหมายซึ่งกันและกัน
- สารต้องเร้าความต้องการของผู้รับสาร และแนะนำวิธีการที่ผู้รับสารจะได้รับประโยชน์หรือการตอบสนองตามความต้องการ
- สารต้องแนะนำวิธีที่ผู้รับสารจะตอบสนองความต้องการของตน ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิต

3. ช่องทางการสื่อสารหรือสื่อ (Channel) หมายถึง สิ่งที่จะนำสารไปส่งยังผู้รับสาร ซึ่งมีหลายช่องทางโดยผ่านสื่อต่างๆ เช่น สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อพื้นบ้าน

การพิจารณาการใช้สื่อหรือช่องทางการสื่อสารใด ควรพิจารณาถึง ปัจจัยต่อไปนี้

- ความเหมาะสมของสื่อกับผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารต้องเลือกช่องทาง หรือการใช้สื่อที่เหมาะสม และตนมีความชำนาญในสื่อ นั้นๆ
- ความเหมาะสมของสื่อ นั้นกับการถ่ายทอดสาร
- ความเหมาะสมของสื่อ กับสภาพแวดล้อม

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง กระบวนการสื่อสารผู้รับสารและผู้ส่งสาร จะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทระหว่างกัน คือเป็นทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสารด้วย

คุณลักษณะของผู้รับสารที่ดี เพื่อให้เกิดประสิทธิผล มีดังนี้

- ทักษะในการสื่อสาร ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถ หรือมีความชำนาญและมีทักษะในการสื่อสาร
- ทักษะคติในการสื่อสาร ทักษะคติต่อตนเอง ต่อสาร และต่อผู้ส่งสาร เพราะเป็นส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมการรับสารของผู้รับสารที่จะถูกกำหนดออกมาในลักษณะใด
- ระดับความรู้ ความรู้เป็นสิ่งที่มิอิทธิพลต่อการรับและแปลความหมายของสารเป็นอย่างมาก
- สถานภาพในระบบสังคมและวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการสื่อสารที่ดีมี ดังนี้

1. จงทำความเข้าใจกับความคิดของท่านให้แจ่มแจ้งก่อนจะสื่อสารไปยังผู้อื่น
2. จงตรวจสอบจุดมุ่งหมายอันแท้จริงของการสื่อสารทุกครั้ง
3. จงพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมและตัวบุคคลในการสื่อสาร
4. จงปรึกษาหารือกับผู้อื่นตามความเหมาะสมในการวางแผนเพื่อการสื่อสาร
5. จงระมัดระวังน้ำเสียงของท่านเช่นเดียวกับเนื้อหาของข้อความที่ส่งออกไป
6. จงใช้โอกาสที่จะให้สิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับทันที
7. จงติดตามผลการสื่อสารของท่าน
8. จงคำนึงถึงผลของการสื่อสารทั้งในปัจจุบันและอนาคต
9. จงระวังให้ท่าทางของท่านสนับสนุนการสื่อสารของท่านด้วย
10. จงเป็นผู้ฟังที่ดี อย่าพยายามให้ผู้อื่นเข้าใจท่านฝ่ายเดียวแต่ท่านต้องเข้าใจผู้อื่น

ในการสื่อสารย่อมต้องพบปัญหาและอุปสรรคจึงมีหลักและวิธีการขจัดปัญหา และอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร ดังนี้

1. ความน่าเชื่อถือ ถ้าบุคคลที่ติดต่อสื่อสารด้วยเป็นผู้ที่เชื่อถือได้ไม่เคยมีการหลอกลวง เมื่อมีการติดต่อสื่อสารครั้งใดย่อมได้รับความสนใจ เชื่อฟังและทำตาม หรือกล่าวได้ว่า คนจะให้ความเชื่อถือข่าวสารนั้น
2. ความละเอียด ให้คำอธิบายที่ละเอียดชัดเจน ไม่มีเนื้อความใดที่ขาดตกบกพร่อง
3. เนื้อหา คำพูดต้องเป็นเนื้อหาสาระที่จะทำให้คนอื่นสนใจได้ดีทั้งนี้ควรจะเป็นข่าวสาร

ที่แสดงผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้นแก่ผู้รับสารนั้น หรือเป็นการเสนอวิธีการปฏิบัติ ที่รับข่าวสารจะปฏิบัติได้โดยไม่ถูกล้อเลียนหรือตั้งข้อรังเกียจเพราะไม่ถูกต้องกับค่านิยมของกลุ่ม

4. ความชัดเจน คือการที่พูดด้วยศัพท์ที่ผู้ฟังเข้าใจทางเดียวตามที่คุณส่งข่าวสารต้องการให้เข้าใจ ไม่ใช่คำที่ตีความได้ 2 แง่ 3 ง่ามเป็นอย่างอื่น

5. การกล่าวซ้ำ ถ้าข่าวสารที่ให้นั้นมีความสลับซับซ้อนเข้าใจยาก ควรต้องอธิบายซ้ำเพื่อความเข้าใจที่แท้จริงและป้องกันการหลงลืม

6. ช่องทาง การเลือกช่องทางการติดต่อสื่อสารให้ถูกต้องกับสถานการณ์และบุคคลต่าง ๆ บุคคลที่อยู่ใกล้เคียงอาจส่งข่าวสารด้วยวาจาได้ แต่ถ้าข่าวสารยากสลับซับซ้อนมาก อาจต้องมีการจัดบันทึกประกอบข่าวสาร นอกจากนี้ยังใช้การสื่อสารทางมวลชน เช่น ทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือข่าวสารที่ส่งไป ถึงบุคคลเฉพาะคน อาจใช้ จดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ เป็นต้น

7. ความสามารถของทั้งผู้ส่งข่าวสาร และผู้รับข่าวสาร ถ้าบุคคลบางคนมีความจำที่ดีเพียงบอกกล่าวด้วยวาจาก็อาจสามารถจดจำได้หมด แต่บางคนมีความสามารถทางนี้จำกัดอาจต้องมีการจัดบันทึกช่วยความจำ ผู้ส่งข่าวสารบางคนรู้จักเลือกใช้ถ้อยคำอธิบายให้คนเข้าใจได้ง่าย แต่บางคนมีความสามารถทางนี้จำกัดอาจใช้การจัดบันทึกช่วยเพื่อให้มีโอกาสเลือกใช้ถ้อยคำสำนวนได้ดีขึ้น

ถ้าพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปอีกจะเห็นว่าการติดต่อสื่อสารที่ได้ผลนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของผู้ส่งข่าวสารแต่ฝ่ายเดียว ต้องขึ้นอยู่กับทั้งตัวผู้ส่งข่าวสาร ผู้รับข่าวสาร ช่องทาง และประกอบด้วยตัวข่าวสาร แต่เมื่อมีอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารเกิดขึ้นผู้ติดต่อมักจะโทษไปถึงฝ่ายตรงข้าม คือผู้ส่งข่าวสารโทษผู้รับข่าวสาร ผู้รับข่าวสารก็โทษผู้ส่งข่าวสาร เช่น ผู้ส่งข่าวสารจะโทษผู้รับข่าวสารว่า เป็นคนโง่เขลา หูตึง ตาเข้ ไม่พยายามเข้าใจคำสั่ง ผู้รับข่าวสารก็จะโทษผู้ส่งข่าวสารว่า พูดไม่รู้เรื่อง อธิบายไม่เป็น เขียนหนังสือไม่เป็นภาษา วิธีการที่จะขจัดอุปสรรคในการติดต่อสื่อสารและทำให้การติดต่อได้ผลที่สุดนั้นต้องพิจารณาแก้ไขปัจจัยสำคัญในการติดต่อสื่อสารทุกด้าน จะแก้ไขสิ่งใดฝ่ายเดียวไม่ได้ แต่ในฐานะที่เป็นผู้ส่งข่าวสารและต้องการให้ข่าวสารที่ส่งออกไปมีประสิทธิภาพที่สุด ต้องแก้ไขที่ตัวผู้ส่งข่าวสารก่อน เพราะเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวที่สุดถ้าจะแก้ไขกันจริง ๆ ก็อาจทำได้สะดวกที่สุด แล้วจึงพิจารณาตัวข่าวที่ส่งออกไปเป็นอันดับ 2 ส่วนผู้รับข่าวสารเป็นสิ่งที่ไกลตัวผู้ส่งข่าวสาร ซึ่งอาจแก้ไขได้ยากที่สุด จะทำได้ก็เพียงแต่พิจารณาลักษณะท่าที ปฏิกริยาโต้ตอบของผู้รับข่าวสาร แต่ละคนแต่ละสถานการณ์แล้วพยายามปรับปรุงตนเองและข่าวสารที่ส่งออกไปให้เหมาะสม

การสื่อสารจะมีความเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทุกตัวในกระบวนการสื่อสารต่างมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน และต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมตามที่ได้กล่าวข้างต้น จะทำให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจและรับรู้สิ่งต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการที่จะสนับสนุนการทำงาน และการมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ

ผู้วิจัยได้มองเห็นว่า “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร” มีความจำเป็นที่จะต้องอาศัยการสื่อสารประชาสัมพันธ์เป็นสื่อประสานความเข้าใจในการที่จะให้เกิดการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการที่จะเกิดขึ้นในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้และเตรียมตัวที่จะร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาชุมชนของตน และเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำความรู้ในด้านต่างๆ ให้เข้าสู่ชุมชนด้วย

6. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนได้ถูกนำไปใช้ในเรื่องต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความหมายของการมีส่วนร่วม จึงถูกให้คำจำกัดความแตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ที่นำไปใช้

6.1 ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทงศ์ศักดิ์ คุ่มไข่น้ำและคณะ (2534 : 76) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ในลักษณะของการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามผล เป็นกระบวนการที่กลุ่มเป้าหมายได้รับโอกาสและใช้โอกาสที่ได้รับแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดแก้ไขปัญหาความต้องการของตน โดยรับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกน้อยที่สุด

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2539 : 130) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเป้าหมายของการพัฒนา เข้ามาร่วมโครงการของการพัฒนาตั้งแต่เริ่มโครงการดำเนินการ และมีการประเมินจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยมีวัตถุประสงค์ให้

ชาวบ้านได้เรียนรู้ทั้งเรื่องที่ทำอยู่ และการทำงานร่วมกัน ซึ่งถ้าหากสมประสงค์แล้วก็จะทำให้คนเกิดการพัฒนาได้

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวของประชาชนเอง เพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชน

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้เสนอความหมายและหลักการสำคัญเรื่อง นโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุนและสร้างโอกาสให้ประชาชนทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิและองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือหลายเรื่องรวมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และนโยบายของการพัฒนาตามที่กำหนดไว้ ดังเช่นในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- 1.ร่วมทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมตลอดจนความต้องการของชุมชน
- 2.ร่วมคิดหาสร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือสนองความต้องการของชุมชน
- 3.ร่วมวางแผนนโยบายหรือแผนงานหรือโครงการหรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา และสนองความต้องการของชุมชน
- 4.ร่วมตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม
- 5.ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนา ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- 6.ร่วมการลงทุนในกิจกรรมโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเองและของหน่วยงาน
- 7.ร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้
- 8.ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ ทั้งโดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป

6.2 ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

ปริศนา โกลละสุต (2534 : 13) ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. จะช่วยให้ประชาชนยอมรับโครงการมากขึ้น เนื่องจากเป็นโครงการที่ตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชน
2. ประชาชนจะมีความรู้สึกผูกพัน และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของมากยิ่งขึ้น
3. การดำเนินโครงการจะราบรื่น ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากขึ้น
4. จะช่วยพัฒนาขีดความสามารถของประชาชนมากขึ้น
5. โครงการจะให้ประโยชน์แก่ประชาชนมากขึ้น และมีการระดมทรัพยากรเพื่อการดำเนินโครงการมากขึ้น

6.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัลฟฮอฟ (Cohen and Uphoff 1980 : 219-222) ได้มีการแบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ประกอบด้วย วิเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานงานขอความร่วมมือ
3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เจมส์ คัดดี้ ปิ่นทอง (2525 : 11) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ชุมชนนั้นเป็นขั้นตอนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหา และสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์ และในอีกแง่หนึ่ง ประชาชนเป็นผู้อยู่กับปัญหาย่อมเป็นผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม สำหรับการดำเนินการวางแผนเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากประชาชนไม่ได้เข้าร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรมประชาชนก็จะไม่สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้เองโดยที่ไม่มีผู้ช่วย

3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน ในส่วนนี้หมายถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความสามารถของประชาชนแต่ละคนนั่นเอง โดยที่ใครมีทุนก็สามารถช่วยเหลือด้านเงินทุน หากใครไม่มีเงินทุนก็สามารถช่วยในด้านแรงงานได้

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้าย ซึ่งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นหากประชาชนมีส่วนร่วมคือ การที่จะทราบข้อดีข้อเสียของตนเองได้

6.4 มิติในการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดของ Matthias Stiefel and Andrew Pearse (อ้างใน ปรัชญา เวสารัชช์ 2528 : 5) ได้เสนอการมีส่วนร่วมไว้ 5 มิติ คือ

1. การมีส่วนร่วมในการประจันหน้า โดยถือว่าการมีส่วนร่วมสะท้อนลักษณะการ แจกแจงแบ่งสรรอำนาจในการตัดสินใจที่ผิดไปจากเดิมจึงอาจมองได้ว่าเป็นการประจันหน้าระหว่างกลุ่มผลประโยชน์ กลุ่มสังคม กลุ่มชนชั้นต่าง ๆ เป็นการปะทะกัน (Confrontation) ระหว่างผลประโยชน์ของคนในเมืองหรือเป็นการเผชิญหน้าระหว่างสมาชิกองค์การอาสาสมัคร กับหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมั่นคงแล้วและไม่ยอมเปลี่ยนแปลง (Immobile Establishments) ซึ่งโดยทั่วไปหมายถึงหน่วยงานราชการ

การมองการมีส่วนร่วมในมิติของการประจันหน้าเช่นนี้ทำให้เกิดความสนใจลักษณะการเปลี่ยนแปลงสถาบันซึ่งนำไปสู่การต่อต้านการมีส่วนร่วมโดยองค์การเก่า แสดงการเปลี่ยนหรือปรับโครงสร้างทางอำนาจ รวมทั้งช่วยให้สนใจประเมินผลได้ผลเสียที่เกิดจากการประจันหน้า (ซึ่งขึ้นกับทัศนะของแต่ละฝ่ายที่เกี่ยวข้อง)

2. การมีส่วนร่วมเป็นเรื่องของกลุ่มและขบวนการในการเข้าร่วม มิตินี้พิจารณาการมีส่วนร่วมจากการวิเคราะห์โครงสร้าง วิธีดำเนินการ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของกลุ่มและขบวนการที่เกี่ยวข้องในการเข้าร่วม โดยเน้นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดพลังเช่น โครงสร้างและการจัดรูปองค์การภายในกลุ่มหรือภายในขบวนการ องค์การที่มีประสิทธิภาพจะเปลี่ยนคนแต่ละ

คนที่ปราศจากอำนาจให้เป็นพลังสังคมและเกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในขั้นตอนการ
ประจันหน้า

อีกองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญจากมิติของกลุ่ม คือรูปแบบและลักษณะของภาวะผู้นำ
รวมทั้งสัมพันธภาพระหว่าง “ผู้นำ” กับ “ผู้ตาม” ในขบวนการ

มิติเกี่ยวกับกลุ่มและขบวนการนี้ยังให้ความสนใจขอบข่ายของการร่วมเป็นพันธมิตร
ระหว่างกลุ่มหรือขบวนการต่าง ๆ ซึ่งอาจมีผลต่อเนื่องถึงการประสานขบวนการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน
เพื่อปกป้องและเผยแพร่ผลประโยชน์ของกลุ่มและขบวนการที่เข้าร่วม

3. การมีส่วนร่วมเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคล ตามนิยามทั่วไป การมีส่วนร่วมเป็น
เรื่องของพฤติกรรมกลุ่มแต่ขณะเดียวกันการตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มเป็นการตัดสินใจเฉพาะ
บุคคล ซึ่งผู้สนใจอาจศึกษาได้จากประสบการณ์ในชีวิตของแต่ละคน ในแง่นี้อาจกล่าวถึงการทำ
ความเข้าใจการมีส่วนร่วมจากการศึกษาประวัติส่วนตัว และการทำความเข้าใจแนวคิดสำคัญ
บางอย่าง เช่น “การตัดสินใจ” “ความสำนึกในชนชั้น” “การสร้างสำนึก” “การจูงใจ” และ
“ความรู้สึกแปลกแยก” ทั้งนี้เพราะแนวคิดดังกล่าวเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่
ขณะเดียวกันก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลด้วย

4. การมีส่วนร่วมเป็นโครงการ ในวงราชการและองค์การระหว่างประเทศ การมีส่วน
ร่วมของประชาชนมักหมายถึงโครงการซึ่งถูกกำหนดเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเฉพาะด้าน นักวิจัย
ที่สนใจมิตินี้อาจศึกษาระบบการจูงใจซึ่งทำให้ข้าราชการ นักปฏิบัติภาคสนาม หรือ ผู้นำโครงการ
มีส่วนดำเนินการเผยแพร่โครงการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับเป้าหมาย
ในโครงการ รวมทั้งศึกษาระดับการมีส่วนร่วมซึ่งมักขึ้นกับลักษณะโครงการ

การพิจารณาการมีส่วนร่วมจากมิติของโครงการนี้อาศัยข้อสมมติที่ว่าถึงแม้โครงการ
จะถูกกำหนดขึ้นจากแหล่งใดก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดจากเบื้องบน แต่ก็เชื่อว่าถ้า
กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมแล้ว โครงการจะเกิดผล และการเข้าร่วมของกลุ่มเป้าหมายย่อมเกิดขึ้นได้
ถ้าใช้วิธีการเข้าถึงปัญหาที่ถูกต้อง

5. การมีส่วนร่วมเป็นนโยบาย เราอาจมองประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า
เป็นเรื่องเดียวกันกับประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันแทบไม่มีรัฐบาลใดกล้าคัดค้านหลักการ

การมีส่วนร่วมเป็นแกนกลางของนโยบายรัฐบาล แต่ในทางปฏิบัติ ผู้นำหรือผู้ปฏิบัติอาจมิได้ดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบาย ทั้งนี้ด้วยเหตุผลจากความกลัวหรือความไม่เชื่อว่าจะเกิดผล แต่มีบางรัฐบาลพยายามระดมความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของมวลชนให้สนับสนุนรัฐบาล จึงเน้นการมีส่วนร่วมในนโยบายของรัฐ

จากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่แล้วจะมีลักษณะที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จะแตกต่างกันบ้างเล็กน้อยในส่วนของการรายละเอียดที่แยกย่อยลงไปเท่านั้น

การศึกษาครั้งนี้ จึงได้นำแนวความคิดเกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของ โคเฮน และอัลฟฮอฟฟ์ และไพร์ตัน เดชะรินทร์ ที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งกล่าวถึงกิจกรรมที่ปฏิบัติในชุมชน คือ กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรณรงค์การกำจัดขยะมูลฝอย การจำแนกประเภทขยะมูลฝอยและการลดปริมาณขยะมูลฝอย และกิจกรรมการมีส่วนร่วมในโครงการรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาความสะอาด ซึ่งสอดคล้องสัมพันธ์กันมาเป็นกรอบในการศึกษา

7. แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

พวงทอง ตั้งธิติกุล (2542 : 10) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นการแสดงออกซึ่งความสุขและความสมหวังของมนุษย์ เมื่อได้รับการตอบสนองตามต้องการ

มัลลินส์ (Mullins, 1985 : 280) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ หลาย ๆ ด้าน เป็นสภาพภายในที่มีความสัมพันธ์กับความรู้สึกของบุคคลที่ทำให้ประสบความสำเร็จในความต้องการหรือคาดหวัง

แอปเปิ้ลไวท์ (Applewhite 1965 : 8) ได้ให้ข้อสนับสนุนเกี่ยวกับความรู้สึกพึงพอใจในงานเป็นเรื่องของบุคคล ซึ่งเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการทำงาน และความพึงใจในการทำงาน มีความหมายรวมถึง ความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การมีความสุขที่ได้ทำงานกับเพื่อนร่วมงาน เป็นต้น

มารศรี นุชแสงพลี (2532 : 25) พบว่า ความพึงพอใจในชีวิต การประเมินภาพรวมของชีวิตบุคคลหรือเป็นการเปรียบเทียบที่สะท้อนให้เห็นการรับรู้ถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างความมุ่งหวังกับสัมฤทธิ์ผลของบุคคลที่แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจเป็นกระบวนการรับรู้ แต่ความสุขแสดงถึงสภาพความรู้สึก (Affective) หรืออารมณ์ (Mood) คำถามที่เกี่ยวกับความพึงพอใจใน

ชีวิตมักรวมถึงกลุ่มเปรียบเทียบทั้งที่แจ่มชัดและไม่แจ่มชัด เป็นการเปรียบเทียบกับผู้อื่นหรือรวมถึงด้านเวลาและมักรวมถึงความพอใจในมิติต่างๆ

ในทัศนะของ พอเทอรัมต์ (Poitremaud อ้างใน เขมิกา ยามะรัต 2527 : 16) กล่าวถึงความพอใจไว้ว่าต้องครอบคลุมในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1.ชีวิตการทำงาน บุคคลต้องมีความพอใจในการทำงาน มีความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน และสิ่งแวดล้อมในที่ทำงาน
- 2.ความรู้สึกทางอารมณ์ เช่น ความพอใจในเรื่องความรัก
- 3.ชีวิตครอบครัว หมายถึง ความพอใจในความสัมพันธ์ของตนกับคู่ชีวิต และญาติสนิท
- 4.ชีวิตสังคม มีความพอใจในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม เช่น การเข้าร่วมในองค์กรต่างๆ ทางการเมือง ศาสนาหรือองค์กรที่ไม่เป็นทางการ
- 5.การใช้เวลาว่าง มีความพอใจกับกิจกรรมต่างๆ ที่สนใจ

ผู้วิจัยได้มองความพึงพอใจในสองมิติ คือ ความพึงพอใจที่มีในทางบวกและทางลบ ในการศึกษาครั้งนี้เห็นว่า ความพึงพอใจเป็นเรื่องของบุคคลที่มีต่อโครงการ ความต้องการ หรือการบริการที่ได้รับการตอบสนองในด้านดีจะเป็นความพึงพอใจในทางบวก และเป็นแนวทางในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโครงการ ตามแนวความคิดของ Mullins มีแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงความรู้สึกพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคล จึงได้นำมาเป็นปัจจัยภายนอกในการศึกษาครั้งนี้

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย รวมถึงเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ดังนี้

ยุพิน ระพิพันธุ์ (2544) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการชุมชนในการจำแนกประเภทขยะมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคมในจังหวัดชลบุรี พบว่า เพศ อาชีพ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย ระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย

นพรัตน์ ใจผ่อง (2544) ศึกษาเรื่อง “การจัดการขยะมูลฝอย เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย และการปฏิบัติเพื่อการจัดการขยะอย่างถูกวิธี” โดยจำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา การรับรู้ข่าวสาร และการฝึกอบรม ไม่มีความแตกต่างกันในการจัดการขยะมูลฝอย

นฤเทพ สิทธิชาญคุณะ (2541) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษา กรุงเทพมหานคร” พบว่า ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ร้อยละ 71.2 จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์พบว่า ที่อยู่อาศัย อาชีพ การศึกษา การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับขยะมูลฝอย จิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย และอายุ รายได้ ความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะมูลฝอย ทักษะต่อพนักงานเก็บขยะ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกำจัดขยะมูลฝอย

ยุวมาลย์ ทวีวัลย์ (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “ การจัดการและความตระหนักของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรร ที่มีต่อปัญหาขยะมูลฝอย ศึกษากรณี อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” พบว่า การกำจัดขยะเปียกโดยการทิ้งรวมกับขยะประเภทอื่น และขยะอันตราย ได้แก่ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่รถยนต์ หลอดไฟ ถูกกำจัดโดยการทิ้งรวมกับขยะอื่น เนื่องกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในระดับต่ำ

ชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ศึกษาเฉพาะกรณี เขตเทศบาล ตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาที่เข้าตั้งถิ่นฐาน การได้รับข่าวสาร ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนระดับการศึกษา รายได้ การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจในเรื่องขยะมูลฝอย และความคิดเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย

วรรณ ลิมพานิชย์ (2538) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำจัดขยะมูลฝอยในเมืองพัทยา พบว่า ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองพัทยา ระดับการศึกษา การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม สำหรับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง

ขยะมูลฝอย และความคิดเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

จินตนา เปียสวน (2538) ศึกษาเรื่อง ความรู้ความตระหนักตนของแม่บ้าน เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของครัวเรือนในแฟตข้าวราขการกรุงเทพมหานคร พบว่า พฤติกรรมการคัดแยกขยะมูลฝอยมีสูง โดยแยกตามประเภทของถังเก็บชนิดต่างๆ

ของการมีส่วนร่วม ที่เกิดจากการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผลประโยชน์ด้วยกัน โดยจัดทำ หรือนำโครงการที่มีวัตถุประสงค์ในการแก้ปัญหามาดำเนินการ และที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญคือการที่ชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ได้นำโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร เข้ามาแก้ปัญหาเรื่องขยะมูลฝอยในชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงต้องการวิเคราะห์ปัจจัยและตัวแปรที่เป็นสาเหตุหรือส่งผลกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ที่ได้จากการพัฒนากรอบความคิดว่าจะมีความสัมพันธ์กันโดยตัวแปรอิสระทุกตัว มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถาม สำหรับเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการวิจัยครั้งนี้ประชากรที่นำมาศึกษาเป็นประชาชนในชุมชนเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 4 แขวง ประกอบด้วย แขวงบางแค แขวงบางแคเหนือ แขวงบางไผ่ และแขวงหลักสอง โดยประชากรที่นำมาศึกษาเป็นชุมชนนำร่อง ที่ได้เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของแขวงต่าง ๆ ของเขตบางแค คือ

1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี	แขวงบางแคเหนือ
2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3.	แขวงบางแคเหนือ
3. ชุมชนนครแสงเพชร	แขวงบางแคเหนือ
4. ชุมชนครูเจื้อย	แขวงบางแค
5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา	แขวงบางแค

กลุ่มตัวอย่าง

การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเจาะจง (Purposive Random) จากชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร โดยพิจารณาจาก 5 ชุมชน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่แขวงต่าง ๆ ของเขตบางแค ซึ่งมีจำนวนประชากร และจำนวนครัวเรือนในแต่ละชุมชนที่มีความแตกต่างกัน สำหรับการเลือกขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้พิจารณาจากการคำนวณโดยใช้เกณฑ์ ร้อยละ 20 ของจำนวนครัวเรือนในแต่ละชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายของข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง และเห็นความหลากหลายในการปฏิบัติในเรื่องของการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละครัวเรือนของชุมชน (ดังแสดงในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1. แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรัก
 สะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ในเขตบางแค

ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร	จำนวน		
	ประชากร	ครัวเรือน	ร้อยละ 20 ของครัวเรือน
1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี	800	250	50
2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3	752	280	56
3. ชุมชนนครแสงเพชร	467	176	35
4. ชุมชนครูเจือ	226	62	12
5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา	225	75	15
รวม	2,470	843	168

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการและ
 การคัดแยกขยะมูลฝอย รวมถึงปัจจัยอื่น ๆ

2. สร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมรายละเอียดของตัวแปรอิสระที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมใน
 การดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร จัดทำ
 แบบสอบถามให้เหมาะสมกับการนำไปใช้ได้ และนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปหาคุณภาพ โดยได้
 กำหนดการวัดและเกณฑ์การให้คะแนนมีรายละเอียดของส่วนต่างๆ ดังนี้

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายปิด และ
 ให้เลือกตอบข้อเดียว ใช้เป็นเกณฑ์การให้คะแนน ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ
 และ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นใช้วัดความคิดเห็นจากปัจจัยภายนอก เป็น
 แบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีระดับการวัดแบบประเภช่วง (Interval
 Scale) จำนวน 60 ข้อ มีรายละเอียดและเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (ตามตาราง ที่ 2)

ตารางที่ 2. เกณฑ์การให้คะแนนของแบบสอบถาม

ความคิดเห็น	คะแนน	
	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
ไม่เห็นด้วย	1	5
เห็นด้วยน้อย	2	4
เห็นด้วยปานกลาง	3	3
เห็นด้วยมาก	4	2
เห็นด้วยมากที่สุด	5	1

แปลงผลจากคะแนนของแบบสอบถาม โดยรวมคะแนนจากแบบสอบถามทั้ง 60 ข้อ แล้วใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ของกลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความรู้เรื่องเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำ การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ และความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินโครงการ

เนื่องจากลักษณะแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น มาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นการเลือกตอบโดยใช้มาตรของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) แต่ละข้อมีคะแนนเป็น 1,2,3,4,5 ดังนั้น เกณฑ์การพิจารณาขอบเขตของคะแนนเฉลี่ยเพื่อใช้ในการแปลผลตามความหมายของข้อมูล จึงกำหนดไว้เป็น 3 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{พิสัย} &= (\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}) / 3 \\
 &= (5 - 1) / 3 \\
 &= 1.33
 \end{aligned}$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวจึงสามารถกำหนดระดับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการชุมชนรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานครได้ดังนี้

ตารางที่ 3. เกณฑ์กำหนดระดับความคิดเห็น

3.67 - 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับสูง
2.34 - 3.66	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
1.00 - 2.33	หมายถึง	อยู่ในระดับต่ำ

ส่วนที่ 3 คำถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เป็นคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ

การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถามให้มีคุณภาพ ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือด้วยตนเองโดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

เมื่อทำการสร้างแบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือและดำเนินการปรับปรุงแก้ไข โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. **การตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ (Validity)** ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยนำเสนอแบบสอบถามฉบับร่างไปให้กรรมการวิทยานิพนธ์ จำนวน 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 2 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์ของเครื่องมือในด้านเนื้อหาคำถาม เพื่อให้ครอบคลุมและวัดได้ตรงตามที่ต้องการวัด รวมทั้งตรวจสอบความเป็นปรนัย (Objectivity) ของคำถาม คำตอบแต่ละข้อเพื่อให้ได้ข้อคำถามคำตอบที่ชัดเจน ถูกต้อง เมื่อผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาทำการปรับแก้ให้เหมาะสมทั้งภาษาและเนื้อหาตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อนำไปตรวจสอบคุณภาพด้านอำนาจการจำแนกของข้อคำถามความเที่ยงตรงของเครื่องมือ เพื่อนำไปใช้จริง

2. การทดลองใช้แบบสอบถาม (Try Out) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยนำลงเก็บข้อมูลในชุมชนข้างวัดหลักสามเขตหนองแขม ซึ่งเป็นชุมชนที่ได้เข้าร่วมโครงการลักษณะเดียวกัน จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบภาษาที่ใช้ให้เป็นที่เข้าใจและมีความชัดเจนเมื่อนำแบบสอบถามไปใช้จริง

3. การตรวจสอบอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถาม (Discrimination) นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาตรวจสอบคุณภาพด้วยอำนาจจำแนกรายชื่อของข้อคำถามด้วยการทดสอบหาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (X) ระหว่างกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ตามเทคนิค 25 % ของลิเคิร์ต (Likert) โดยเรียงคะแนนจากมากไปหาน้อย แบ่งเป็นกลุ่มสูง 25 % และกลุ่มต่ำ 25% แล้วนำมาเปรียบเทียบกันด้วยสูตร t-test คัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า t-test ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (บุญชม ศรีสะอาด 2536 : 94) ถือว่าเป็นอำนาจจำแนกที่ใช้ได้

4. ตรวจสอบความเชื่อถือของเครื่องมือ (Reliability) มีวิธีการโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) จากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

5. ทำการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามขั้นสุดท้าย ในด้านการใช้สำนวนภาษาในข้อคำถามให้เข้าใจง่ายและเข้าใจตรงกัน มีความเที่ยงตรง มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ แล้วจึงนำไปทำการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ติดต่อจัดทำหนังสือราชการ และประสานขอความร่วมมือกับท่านประธานชุมชนทั้ง 5 ชุมชน คือ 1.ชุมชนริมคลองราชมนตรี 2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่3 3.ชุมชนนครแสงเพชร 4.ชุมชนครูเจือ 5.ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา เพื่อขอเข้าไปเก็บข้อมูล ในแต่ละชุมชน ตามจำนวนครัวเรือนที่ต้องการ การเก็บและ รวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยพยายามเก็บแบบสอบถามกลับมาให้ได้มากที่สุด ด้วยการอธิบายและชี้แจง ผู้ตอบแบบสอบถามโดยผู้ตอบไม่ต้องระบุชื่อ นามสกุล สำหรับการตอบแบบสอบถาม และเก็บ รวบรวมด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ โดยจะใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลประมาณ 2 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์ นำไปวิเคราะห์ทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) และในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ทางสถิติในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และร้อยละ 99 ($\alpha = 0.05, 0.01$) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความแปรปรวนของคะแนนตัวแปรทุกตัวในกลุ่มตัวอย่างตัวแปรอิสระเพื่ออธิบายตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน (Ratio Scale) และแบบช่วง (Interval Scale) ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายตัวแปรที่นอกเหนือจากที่ใช้วัดด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายนอก มาพิจารณาผลของความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

การทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานจากตัวแปรทุกตัวในกลุ่มปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐาน และพิจารณาความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 และ 0.05 โดยได้กำหนดสมมติฐานไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศชายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างจากเพศหญิง

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test ซึ่งใช้ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของตัวแปร 2 กลุ่ม

สมมติฐานที่ 2 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

สมมติฐานที่ 3 ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance)

สมมติฐานที่ 4 การมีความรู้เรื่องขยะมูลฝอย การจัดการมูลฝอย และการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 5 บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 6 การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 7 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์โครงการในชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 8 ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 9 ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ตั้งแต่สมมติฐานที่ 4 – 9 ใช้ทดสอบโดยการหาสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร” วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 158 ชุด และนำเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา นำเสนอโดยแจกแจงเป็นตารางความถี่ และร้อยละพร้อมสรุป ดังนี้

ตารางที่ 4. แสดงข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
1.เพศ		
ชาย	70	44.3
หญิง	88	55.7
รวม	158	100.0
2.อายุ		
อายุระหว่าง 20 – 30 ปี	48	30.4
อายุระหว่าง 31 – 40 ปี	53	33.5
อายุระหว่าง 41 – 50 ปี	31	19.6
อายุตั้งแต่ 51 ขึ้นไป	26	16.5
รวม	158	100.0
3.ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	67	42.4
มัธยมศึกษา / ปวช.	49	31.0
อนุปริญญา / ปวส.	27	17.1
ปริญญาตรี	14	8.9
สูงกว่าปริญญาตรี	1	.6
รวม	158	100.0

จากตารางที่ 4. แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จากจำนวน 158 คน มีลักษณะดังนี้

เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 และเป็นเพศชายจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3

อายุ กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีจำนวนมากที่สุดคือ 53 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 กลุ่มรองลงมาคืออายุระหว่าง 20 – 30 ปี มีจำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 กลุ่มที่มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี มีจำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 19.6 และกลุ่มที่มีอายุ 51 ปีขึ้นไปมีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา มากที่สุด จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 42.4 รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา /ปวช. จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 ระดับอนุปริญญา /ปวส. จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 ระดับปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ตามลำดับ ส่วนระดับการศึกษาที่มีจำนวนน้อยที่สุด คือ สูงกว่าปริญญาตรี มีอยู่ 1 คน เท่านั้น คิดเป็นร้อยละ 0.6

2. การแสดงค่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยภายนอก

จากแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการวัดจากระดับความคิดเห็น ของตัวแปร กลุ่มปัจจัยภายนอก ได้แก่ความรู้เรื่องเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย พิษภัยจากขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ โดยได้ผลของคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับ ความคิดเห็น ดังนี้

ตารางที่ 5. แสดงค่าระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความคิดเห็น
1. ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก	3.9684	.4097	สูง
2. การจัดการขยะมูลฝอย	3.9494	.4575	สูง
3. พิษภัยจากขยะมูลฝอย	4.1500	.8500	สูง
4. บทบาทผู้นำชุมชน	3.9816	.4254	สูง
5. การสื่อสารประชาสัมพันธ์	3.8291	.3358	สูง
6. ความพึงพอใจที่มีต่อการดำเนินงานโครงการ	4.0272	.4637	สูง
7. การมีส่วนร่วม	4.0736	.3983	สูง

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากตาราง 5. พบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย พิษภัยจากขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำชุมชน การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปรากฏว่าอยู่ในระดับสูงทั้ง 7 ปัจจัย

อนึ่งปัจจัยทางด้านพิษภัยจากขยะมูลฝอย มิได้กล่าวไว้ในกรอบแนวความคิด แต่ได้มีการนำมากำหนดไว้ในสมมติฐานการวิจัย โดยกำหนดไว้ในเครื่องมือข้อที่ 6 - 8

3. ผลการศึกษาข้อมูลตามสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 เพศชายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานครไม่แตกต่างจากเพศหญิง

ตารางที่ 6. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการของเพศชายและหญิง

ปัจจัยภายนอก	เพศ	N	$\bar{X}$	t	Sig
การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ	ชาย	70	4.0875	.391	.696
	หญิง	88	4.0625		

จากผลการศึกษาจาก ตารางที่ 6 พบว่า เพศชายและเพศหญิง ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือเพศชายจำนวน 70 คน และเพศหญิงจำนวน 88 คน และจากการนำค่าเฉลี่ยจำแนกตามเพศ มาหาค่าความแตกต่างของกลุ่ม 2 กลุ่ม (t-test) ผลจากการวิเคราะห์ ปรากฏว่า เพศชายและเพศหญิงไม่มีความแตกต่างในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ต่างกัน การวิเคราะห์หาความแปรปรวนทางเดียว ซึ่งได้จากการทดสอบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม และพิจารณาความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7.การวิเคราะห์ความแปรปรวนของผู้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระดับการศึกษา	Between Groups	.871	4	.218	1.386	.242
	Within Groups	24.040	153	.157		
	Total	24.910	157			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 7 พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ซึ่งได้จากการทดสอบหาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม และพิจารณาความมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8. การวิเคราะห์ความแปรปรวนของผู้ที่มีกลุ่มอายุต่างกัน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนบุคคล	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
อายุ	Between Groups	.272	3	.091	.566	.638
	Within Groups	24.639	154	.160		
	Total	24.910	157			

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 8 พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกัน จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้ง

ตารางที่ 9. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ของปัจจัยภายนอกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยภายนอก	การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด				
	N	$\bar{X}$	SD	P value	Sig.
ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย	158	3.9684	.4097	.045	.287
การจัดการขยะมูลฝอย	158	3.9494	.4575	.364**	.000
บทบาทผู้นำชุมชน	158	3.9816	.4254	.173*	.015
การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ	158	4.0272	.4637	.602**	.000
การส่งเสริมประชาสัมพันธ์โครงการ	158	3.8291	.3358	.399**	.000
ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชน	158	4.270	.580	.215**	.003
ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย	158	4.1500	.8500	.058	.234

* นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

** นัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

สมมติฐานที่ 4 การมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับขยะมูลฝอย การจัดการและการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า การมีความรู้เรื่องเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งจัดว่าอยู่ในการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ในด้านการจัดการขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 6 การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการมีความสัมพันธ์ ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 7 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในโครงการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในโครงการมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 8 ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชนนั้น มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 9 ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากตารางที่ 9 พบว่า ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์ค่อนข้างน้อย กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะจากแบบสอบถาม

ผลสรุปที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด ซึ่งให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นใน 3 ประเด็น โดยนำมาอภิปรายเป็นภาพรวมที่ได้จากข้อมูลทั้ง 5 ชุมชน ดังนี้

1.การดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดในชุมชนมีข้อดี คือ ทุกชุมชนได้รับผลจากการร่วมโครงการมีลักษณะคล้ายกัน อาทิ ทำให้ชุมชนมีความสะอาด สิ่งแวดล้อมดีขึ้น ขยะมูลฝอยไม่ตกค้าง ไม่เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค นอกจากนั้นชุมชนริมคลองราชมนตรี เห็นว่ามีการเก็บขยะทุกวัน ขยะไม่ตกค้าง ชุมชนมีความเป็นระเบียบขึ้น และผู้ที่ทำหน้าที่ชักลากก็ทำงานได้ดี ชุมชนครูเจือ ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา เห็นว่ามีการทิ้งขยะมูลฝอย ในที่ซึ่งจัดเตรียมไว้มากขึ้น อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังให้เด็กมีความรู้และทิ้งขยะในถังรองรับขยะมูลฝอยมากขึ้น ทำให้คนมีความรู้ในการลดปริมาณและคัดแยกขยะก่อนทิ้งมากขึ้น นอกจากนี้ทำให้ชุมชนได้รับถังขยะจำนวนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในชุมชนนครแสงเพชร ประชาชนเห็นว่าโครงการนี้ทำให้ชุมชนสะอาด น่าอยู่ มีถังขยะรองรับตามจุดต่าง ๆ ประชาชนในชุมชนพอใจและร่วมมือกันรักษาความสะอาด จนส่งผลให้ชุมชนได้รับการยกย่อง จากเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ในปี พ.ศ.2544 ให้เป็นชุมชนจัดการด้านขยะมูลฝอยดีเด่นด้วย

2.ปัญหาและอุปสรรคที่พบ จากการเข้าร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดในชุมชนทั้ง 5 ชุมชน ปัญหาหลักที่พบ คือ ประชาชนบางคนไม่ให้ความร่วมมือ หรือให้ความร่วมมือน้อย หน่วยงานที่รับขยะไปทิ้งมาเก็บช้าหรือต้องรอหลายวัน ทำให้มีขยะตกค้างในปริมาณมาก สำหรับหน่วยงานทางราชการที่รับผิดชอบยังขาดการดูแลเอาใจใส่ในปัญหานี้ และที่สำคัญประชาชนยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการนี้ ทำให้ขาดการประสานความร่วมมือกัน ขาดความเสียสละเพื่อส่วนรวม เด็กในชุมชนริมคลองราชมนตรี มักจะทิ้งขยะไม่ลงถัง ขาดความสนใจในการทิ้งขยะในที่ ๆ จัดไว้ ชุมชนครูเจือ พบว่าบางคนไม่เคยรับรู้โครงการนี้มาก่อน ทั้งมีปัญหากในการทำมาหากิน ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3 เห็นว่าคนในชุมชนไม่ค่อยมีเวลามาประชุมหรือให้ความร่วมมือ นอกจากนี้ยังขาดอุปกรณ์ หรือเครื่องมือในการขนย้ายขยะไม่ได้มาตรฐาน ไม่มีภาชนะมารองรับ หรือมีไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการสื่อสารเผยแพร่ข่าวสารมีน้อย ไม่มีการประชุมในชุมชน ขาดความสามัคคี

3.ข้อเสนอแนะต่อโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดควรนำไปเผยแพร่แก่ชุมชนอื่น ชุมชนริมคลองราชมนตรี เสนอให้มีการประชาสัมพันธ์โครงการให้มากขึ้น ชุมชนต้องร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชุมชน ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3

เสนอให้ทำชุมชนของตนเองให้สะอาดและดีก่อนจึงจะเป็นตัวอย่างแก่ชุมชนอื่น ชุมชนครูเจือ เสนอว่า
ควรปรับปรุงทางเดินเท้าให้ทั่วถึงและดูแลเรื่องความสะอาดของชุมชน เพื่อให้มีสภาพที่ดีก่อน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนเมือง โดยเฉพาะกรุงเทพมหานคร นับว่าเป็นปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของการพัฒนาทั้งทางด้านความเจริญการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อันเป็นปัจจัยหนึ่งทำให้เกิดพฤติกรรมการบริโภคของมนุษย์เปลี่ยนไป ทำให้เกิดปริมาณขยะมูลฝอยขึ้นเป็นจำนวนมากจนไม่สามารถกำจัดและดำเนินการจัดการให้หมดไปได้ เป็นเหตุให้เกิดปัญหาขยะตกค้าง ส่งกลิ่นเหม็น ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิต เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงต้องอาศัยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ดังนั้น การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร : กรณีศึกษา ชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร” มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยที่ได้ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารหนังสือและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่แสดงถึงศักยภาพส่วนบุคคลผ่านกระบวนการจากการเรียนรู้ การรับรู้ การสร้างสมประสบการณ์ต่าง ๆ อันส่งผลนำไปสู่ ทักษะดี และพฤติกรรมของบุคคล โดยมีจำนวนประชากรที่นำมาศึกษาเป็นประชาชนในชุมชนเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นชุมชนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร จำนวน 5 ชุมชน ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ของแขวงต่าง ๆ ในเขตบางแค คือ

1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี	แขวงบางแคเหนือ
2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3	แขวงบางแคเหนือ
3. ชุมชนนครแสงเพชร	แขวงบางแคเหนือ
4. ชุมชนครูเจื้อ	แขวงบางแค
5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา	แขวงบางแค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด และให้เลือกตอบเพียงข้อเดียว ประกอบด้วยคำถาม 3 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น ใช้วัดด้วยระดับความคิดเห็นด้านปัจจัยภายนอก เป็นแบบสอบถามแบบการประมาณค่า มี 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง จำนวน 60 ข้อ ประกอบด้วยคำถามที่เกี่ยวกับ ความรู้ในเรื่องขยะมูลฝอย การคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย พิษภัยจากขยะมูลฝอย บทบาทของผู้นำชุมชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 3 คำถามด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อ ให้แสดงความคิดเห็นถึงข้อดี ข้อเสียของโครงการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ในการดำเนินงาน และการนำโครงการไปเผยแพร่ ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เข้าทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในพื้นที่ โดยได้นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล จากบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ส่งถึงประธานชุมชนทั้ง 5 ชุมชนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บข้อมูลในชุมชน โดยใช้แบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนครัวเรือนในชุมชน ข้อมูลที่ได้รับอยู่ในสภาพสมบูรณ์พอที่จะนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 158 ชุด จากจำนวนทั้งสิ้น 168 ชุด คิดเป็นร้อยละ 94.05

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ การวิจัยครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ทางสถิติ โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 หรือร้อยละ 99 ($\alpha = 0.05$ หรือ 0.01) เป็นเกณฑ์ในการยอมรับหรือปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และหาค่าความแปรปรวนของคะแนนตัวแปรส่วนบุคคล ในกลุ่มตัวอย่างตัวแปรอิสระเพื่ออธิบายตัวแปรทุกตัวที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบอัตราส่วน และแบบช่วง ใช้ค่ามัธยฐานและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการอธิบายตัวแปรที่นอกเหนือจากที่ใช้วัดด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. ทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และปัจจัยภายนอก ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย พิษภัยจากขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำชุมชน การสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ และนำมาพิจารณาผลของความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ด้วยการนำมามีค่าความแตกต่าง t-test, one way ANOVA และหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

นอกจากนี้จะมีการนำเสนอข้อมูลสนาม โดยวิธีการสังเคราะห์ และนำมาเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนาในภาพรวมของชุมชนที่ได้เข้าไปศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การสรุปและอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญที่พบในการวิจัยดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 158 คน พบว่าเป็นเพศชาย 70 คน เท่ากับ ร้อยละ 44.3 เพศหญิง 88 คน เท่ากับร้อยละ 55.7 มีระดับอายุส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 31-40 ปี จำนวน 53 คน เท่ากับร้อยละ 33.5 ระดับกลุ่มอายุที่รองลงมาคือ 20-30 ปี จำนวน 48 คน เท่ากับร้อยละ 30.4 และกลุ่มที่มีอายุน้อยที่สุด คือ กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป

จำนวน 26 คน เท่ากับร้อยละ 16.5 สำหรับระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา
จำนวน 67 คน เท่ากับร้อยละ 42.4 และรองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา 49 คน เท่ากับร้อยละ
31.0 (ตามตารางที่ 5)

ข้อสรุปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐาน

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อ
สิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

ระดับความคิดเห็น ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อตัวแปรที่เป็นปัจจัยภายนอก ได้แก่ ระดับ
การศึกษา กลุ่มอายุ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยก การจัดการขยะมูลฝอย พืชภัย
จากขยะมูลฝอย บทบาทผู้นำชุมชน การสื่อสารประชาสัมพันธ์และความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ
ชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี ในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เมื่อนำมาเปรียบเทียบ
ค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ปรากฏว่าอยู่ในระดับสูง ทุกตัวแปร (ตามตารางที่ 5)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชน
ร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

จากการตั้งสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอก ได้แก่ เพศ อายุ
ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยการจัดการขยะมูลฝอยและการคัดแยก บทบาทผู้นำ
ชุมชน ความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่
และพืชภัยจากขยะมูลฝอยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรัก
สะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร ดังข้อมูลในการสรุปและอภิปรายผล ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 เพศชายมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อ
สิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างจากเพศหญิง

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เพศชายและเพศหญิง ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกัน คือเพศชาย
จำนวน 70 คน และเพศหญิงจำนวน 88 คน และจากการนำค่าเฉลี่ยจำแนกตามเพศ มาหาค่า
ความแตกต่างของกลุ่ม 2 กลุ่ม (t-test) ผลจากการวิเคราะห์ ปรากฏว่า เพศชายและเพศหญิง
ไม่มีความแตกต่างในการดำเนินงานโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อีกทั้งยังสอดคล้อง

กับผลการศึกษาของ ชัยยุทธ โยธามาศย์ (2539) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าเพศชายและเพศหญิงมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความแตกต่างในเรื่องเพศระหว่างเพศชายและหญิงไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เนื่องจากการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดนั้น บุคคลไม่ว่าเพศใดก็สามารถที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมได้ รวมถึงจะต้องประสานความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนด้วย

สมมติฐานข้อที่ 2 ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ทั้ง 5 ระดับ คือ ทั้งในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอนุปริญญา ระดับปริญญาตรีและระดับที่สูงกว่าปริญญาตรี จะมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ซึ่งปฏิเสธสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ มีผลการศึกษาที่สอดคล้องตรงกับสมมติฐานนี้ ที่ชี้ให้เห็นว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นผลการศึกษาของ วรณา ลิ้มพานิชย์ (2538) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำจัดขยะมูลฝอยในเมืองพัทยา พบว่า ระดับการศึกษาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกับสมมติฐานก็มีปรากฏ ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ ชัยยุทธ โยธามาศย์ (2539) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าระดับการศึกษาสูงมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยมากกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ

ดังนั้นจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เนื่องจากความรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดเป็นหน้าที่ของทุกคนไม่ว่าจะมีความรู้ในระดับใดก็ต้องปฏิบัติเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัว และยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต อีกทั้งเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการสามารถนำโครงการเข้าสู่ประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในชุมชนได้อย่างทั่วถึง อันก่อให้เกิดความร่วมมือของประชาชนในทุกระดับการศึกษา

สมมติฐานข้อที่ 3 ผู้ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความแตกต่างของกลุ่มอายุทั้ง 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอายุระหว่าง 20-30 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 31-40 ปี กลุ่มอายุระหว่าง 41-50 ปี และกลุ่มอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป สรุปว่าตัวแปรอายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งผลจากการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤเทพ สิทธิชาญคุณะ (2541) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า อายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชัยยุทธ โยธามาตย์ (2539) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่าประชาชนอายุน้อยหรืออายุมาก มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความแตกต่างของอายุไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ด้วยกิจกรรมในการรักษาความสะอาดทั้งในบ้านเรือนและชุมชนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติประจำ และต้องร่วมมือกันรับผิดชอบเพื่อส่งเสริมให้เป็นนิสัย

สมมติฐานที่ 4 การมีความรู้เรื่องขยะมูลฝอย การจัดการ และการคัดแยกขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวก กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะมูลฝอยอยู่ในระดับความคิดเห็นที่สูง แต่ในด้านความสัมพันธ์มีระดับค่อนข้างต่ำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องผลการศึกษาของ นฤเทพ สิทธิชาญคุณะ (2541) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะมูลฝอยไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการกำจัดขยะมูลฝอย สำหรับเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยนั้นมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร มีผลการศึกษาวิจัยที่สนับสนุนของ ยุพิน ระพิพันธุ์ (2544) ที่กล่าวถึงการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีประสิทธิภาพจะต้องอาศัยปัจจัยในหลายๆ ด้านประกอบกัน ได้แก่ การบริการ

การรับรู้ข่าวสารข้อมูล ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวิธีการจัดการ จะต้องมีความรู้จึงจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่า การมีความรู้ในเรื่องของขยะมูลฝอย และการคัดแยก ไม่มีความสัมพันธ์ เนื่องจากประชาชนไม่ให้ความสำคัญและไม่นำความรู้ที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกไปปฏิบัติ ด้วยเหตุที่ทั้งขยะมูลฝอยรวมและไม่มีการคัดแยกก่อนนำทิ้งจนเป็นนิสัยและเห็นว่าเป็นสิ่งไกลตัวไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน จึงส่งผลให้มีความสัมพันธ์ค่อนข้างต่ำกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ แต่ในด้านการจัดการมีความสัมพันธ์กัน เพราะประชาชนดำเนินการจัดการขยะในชุมชน ในการกำจัด ชักลากขยะมูลฝอยโดยผู้ทำหน้าที่ชักลากเป็นผู้รับผิดชอบ จึงส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 5 บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อันจะเห็นได้จากปัจจัยในด้านต่าง ๆ ของความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับความคิดเห็นที่เห็นด้วยสูง ดังเช่น ผู้นำให้การสนับสนุนจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องการรักษาความสะอาด ร้อยละ 67.7 ผู้นำมีหน้าที่และสนับสนุนการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ร้อยละ 64.6 ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประชุมวางแผนและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน ร้อยละ 60.1 เป็นต้น

ดังนั้นบทบาทที่ผู้นำในชุมชนย่อมสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการมองเห็นปัญหาต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชน ตรงกับแนวคิดของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2534 : 22) ที่ชี้ให้เห็นว่าบทบาทผู้นำมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินงานไม่ว่าเรื่องใด ๆ ในการพัฒนา

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอธิบายได้ว่า บทบาทในการสนับสนุนโครงการของผู้นำชุมชน มีผลต่อการมีส่วนร่วมอย่างเห็นได้ชัดเจน ดังเช่น ประธานริมคลองราชมนตรี และประธานชุมชนนครแสงเพชร ที่มีคุณลักษณะสำคัญ คือมีภาวะผู้นำและทำหน้าที่ตามบทบาท จนได้รับการ

ยอมรับจากประชาชน ย่อมจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรัก
สะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

สมมติฐานที่ 6 การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วม
ในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค
กรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ มีความสัมพันธ์ใน
ระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อม
ที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ การวัดความรู้
ความเข้าใจที่มีต่อโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค
กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นในลักษณะของความพึงพอใจที่มีต่อโครงการ
นำมากล่าวโดยสรุปได้ว่า การที่ประชาชนรับรู้ เข้าใจสาระต่างๆในโครงการย่อมจะมีส่วนสนับสนุน
และเกิดการยอมรับหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติและให้ความร่วมมือ ผลสรุปที่ได้จากแบบสอบถาม
ที่วัดจากระดับความพึงพอใจเรื่องความเข้าใจต่อโครงการ จะอยู่ในระดับสูง ทุกตัวแปรย่อย อาทิ
พอใจกับผลงานของโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด ร้อยละ 58.9 พอใจและเข้าใจในวิธีการ
ชักจูงขย่ะหรือการเก็บขยะในชุมชน ร้อยละ 55.7 พอใจที่มีโครงการนี้เกิดขึ้นในชุมชน ร้อยละ
64.6 เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐานชี้ให้เห็นว่า การมีความรู้และ
ความเข้าใจต่อโครงการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ตรงกับ
ผลการวิจัยของ วรณา ลิ้มพานิชย์ (2538) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูล
ฝอยในเมืองพัทยา พบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมืองพัทยา มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของขยะ
มูลฝอย และความคิดเห็นต่อปัญหาขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชน

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่า การมีความรู้ความเข้าใจต่อโครงการจะมี
ผลต่อความพึงพอใจ และทัศนคติที่ดีในการมีส่วนร่วมสนับสนุนโครงการ ดังแนวคิดของ มัลลินส์
(Mullins, 1985:230) ที่ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์
กับความรู้สึกของบุคคลที่นำไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้นการที่ประชาชนในชุมชนมีความพึงพอใจกับ
กิจกรรมและผลที่ทำให้ชุมชนมีความสะอาดขึ้น ย่อมจะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร แต่ที่
สำคัญการสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดความพึงพอใจต้องอาศัยปัจจัยร่วมอื่น ๆ เช่น การ

ประชาสัมพันธ์โครงการที่ชัดเจนและได้รับรู้ทั่วถึง
เกี่ยวข้องด้วย

รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีของทุกฝ่ายที่

สมมติฐานที่ 7 การส่งเสริมประชาสัมพันธ์ในโครงการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาค้นพบว่า การสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการ โดยผ่านสื่อต่าง ๆ และการออกเสียงตามสายให้รายละเอียดของโครงการและเผยแพร่ความรู้ข่าวสารในชุมชน ปัจจัยที่สำคัญคือผู้ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในชุมชนต้องมีความรู้และทำหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างเหมาะสมรวมถึงประชาชนในชุมชนนั้น ๆ สามารถทำหน้าที่ส่งข่าวสารสื่อสารกันได้ จึงส่งผลต่อความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในโครงการ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรณา ลิ้มพานิชย์ (2538) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยในเมืองพัทยา พบว่าการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด มีผลต่อการมีส่วนร่วม

ดังนั้น จากผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ อธิบายได้ว่ามีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในการที่จะทำโครงการหรืองานใด ๆ ที่จะให้เกิดความสำเร็จโดยการระดมการในการมีส่วนร่วม จะต้องมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึง เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ดังคำกล่าวที่ว่า สังคมมนุษย์จะหยุดนิ่ง ถ้าขาดการติดต่อสื่อสารประชาสัมพันธ์ และที่สำคัญทั้งสื่อและอุปกรณ์ที่มิใช้ในการประชาสัมพันธ์ต้องมีคุณภาพสามารถใช้งานได้ดี มีความเหมาะสมกับพื้นที่และชุมชน

สมมติฐานที่ 8 ความสัมพันธ์ที่ดีของเจ้าหน้าที่กับชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาค้นพบว่า ประชาชนมีความพึงพอใจกับหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ ที่เข้ามารับผิดชอบในโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด ร้อยละ 58.2 อันเป็นผลที่แสดงให้เห็นถึงการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน ซึ่งส่งผลให้การดำเนินงานโครงการนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ตรงตามแนวทศนะของ Poitremaud (อ้างโน เขมิ

กา ยามะรัต 2527) กล่าวถึงความพอใจ กับชีวิตการทำงาน ต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ร่วมงาน อันจะส่งผลสู่ความสำเร็จ

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่าความสัมพันธ์ของเจ้าหน้าที่ทั้งจาก หน่วยงานของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะเป็นส่วนสนับสนุนและกระตุ้นให้เกิดจิตสำนึก และเห็นความสำคัญในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหา

สมมติฐานที่ 9 ความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของชุมชนในเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาค้นพบว่า ความรู้เรื่องพิษภัยของขยะมูลฝอย ประชาชนในชุมชนได้แสดง ความคิดเห็นในเรื่องนี้อยู่ในระดับสูงแต่ไม่มีผลต่อความสัมพันธ์ ที่พบว่าอยู่ในระดับปานกลางกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวได้ว่าประชาชนยังไม่ตระหนักถึงอันตรายที่จะได้รับจากปัญหาและพิษภัยของขยะมูลฝอย เนื่องด้วยความเคยชินจากการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติอันเป็นนิสัยที่สืบทอดกันมาในครอบครัว และการไม่ได้รับอันตรายที่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้พฤติกรรมของบุคคลขาดความสนใจในการดูแล สุขภาพ หรือไม่ได้ใส่ใจให้ความสำคัญในเรื่องของสุขภาพเท่าที่ควร

ดังนั้น จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อธิบายได้ว่า ประชาชนมีความรู้ในเรื่องพิษภัยของ ขยะมูลฝอยจากการเรียนรู้ หรือเกิดการรับรู้ได้ ซึ่งมีอยู่ในระดับสูงนั้น แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญ หรือยังไม่เห็นผลกระทบที่ส่งผลทันทีทันใดต่อสุขภาพ และไม่เกิดแรงจูงใจที่จะรักและสนใจในการ ดูแลสุขภาพของตน นอกจากนี้กระบวนการที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการ ชุมชนร่วมใจรักสะอาด ก็ไม่ได้นำเรื่องพิษภัยของขยะมูลฝอยนี้ลงไปแนะนำและให้ความรู้กับ ประชาชนในชุมชนอย่างจริงจังเพื่อให้เห็นถึงอันตรายที่จะได้รับ อันจะส่งผลกระทบไปสู่สุขภาพ และสิ่งแวดล้อมด้วย อีกทั้งเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านนี้ก็ไม่ได้นำความรู้ในเรื่อง ดังกล่าวไปให้ประชาชนรับรู้และอีกประการหนึ่งความรู้เรื่องพิษภัยของขยะมูลฝอย ผู้วิจัยอาจจะ ให้ประเด็นความชัดเจนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการไม่เพียงพอ จึงเป็นผลให้มีความสัมพันธ์กันน้อย

กล่าวโดยสรุปผลการศึกษาที่ได้ มีทั้งส่วนที่ยอมรับและปฏิเสธกับสมมติฐาน ซึ่งชี้ให้เห็น ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อม ที่ดีของกรุงเทพมหานคร เป็นหัวใจสำคัญของการแก้ไขปัญหา เรื่องขยะมูลฝอยในชุมชนวิธีหนึ่ง

ที่ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเฉพาะตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ คือ ด้านการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนที่ดี มีวัสดุอุปกรณ์พอเพียง ย่อมทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วในการดำเนินงาน บทบาทของผู้นำเป็นหัวใจของการดำเนินงานที่จะทำให้ประชาชนเกิดการยอมรับหรือปฏิเสธในการเข้าร่วมโครงการ ความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ การสื่อสารประชาสัมพันธ์ และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชนและชุมชน ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี ของกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 หรือ 0.05 สำหรับตัวแปรด้านความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย การคัดแยก และความรู้เรื่องพิษภัยจากขยะมูลฝอย ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานโครงการ

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ 2 แนวทาง ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ด้วยวัตถุประสงค์หลักของโครงการ ที่ต้องการให้ประชาชนและชุมชนมีความตระหนักและมีจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการดังกล่าว จากการศึกษาและลงพื้นที่ในภาคสนามของการเก็บข้อมูลครั้งนี้พบว่า ลักษณะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สังคม และศักยภาพของชุมชนในการมีส่วนร่วมต่อโครงการ ทั้ง 5 ชุมชนมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. ชุมชนริมคลองราชมนตรี เป็นชุมชนขนาดเล็กอยู่ริมคลองราชมนตรี บ้านที่อยู่อาศัยร้อยละ 80 เป็นเรือนไม้แบ่งเป็นห้องให้เช่า ประชาชนที่อาศัยส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความสามารถและได้รับการยอมรับจากประชาชน ทั้งในและนอกชุมชน จนได้รับตำแหน่งประธานเครือข่ายชุมชนเขตบางแค นอกจากนั้นยังมีการจัดให้มีกิจกรรมในการให้ความรู้ด้านต่าง ๆ และประชาสัมพันธ์ข่าวสารโดยผ่านสื่อเสียงตามสายในชุมชน

การจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนรวมถึงการชักลากสามารถจัดการได้ดี และประชาชนโดยรวมได้ให้ความร่วมมือในโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเป็นอย่างดี ปัญหาอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานโครงการนี้ คือ มีประชาชนบางส่วนขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด ทั้งนี้เนื่องมาจากการประกอบอาชีพค้าขายในตลาดสดบางแค จึงทำให้ไม่มีเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น

2. ชุมชนริมคลองราชมนตรี หมู่ 3 ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง และค้าขายจึงไม่ค่อยมีเวลาให้ส่วนรวม สภาพแวดล้อมของที่อยู่อาศัยค่อนข้างแออัด เนื่องจากมีขนาดพื้นที่จำนวนน้อยและเป็นที่เช่า สำหรับผู้ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มาเช่าอยู่ ไม่ใช่คนพื้นที่ดั้งเดิม ดังนั้นการมีส่วนร่วมในชุมชนจึงมีน้อย การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ยังขาดการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดี มีประชาชนส่วนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับรู้หรือเข้าใจถึง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. ชุมชนนครแสงเพชร สภาพแวดล้อมของชุมชนเป็นพื้นที่สวนโดยรอบ และมีการปลูกบ้านอยู่ติดกันโดยยกพื้นสูง ด้านล่างเป็นร่องสวนมีน้ำขังตลอดเวลา และยังพบว่าบ้านบางหลังมีการทิ้งขยะมูลฝอยลงใต้ถุนบ้านอยู่บ้าง ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการชุมชนมีความสามารถสูงและได้รับการยอมรับจากประชาชนเป็นอย่างดี รวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ และพบว่า คนในชุมชนให้ความไว้วางใจ ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนได้จัดขึ้นเป็นอย่างดี จนได้รับประกาศนียบัตรเป็นชุมชนตัวอย่างในเรื่องการรักษาความสะอาดและการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นอย่างดี สำหรับปัญหาที่พบส่วนใหญ่มาจากอุปกรณ์ในการรักษาความสะอาดมีไม่พอเพียงกับความต้องการ ด้านการประชาสัมพันธ์ มีปัญหาลำโพงขยายเสียงมีไม่ทั่วถึง ซึ่งทำให้ประชาชนบางส่วนในชุมชนไม่ได้รับข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ

4. ชุมชนครูเจือ เป็นชุมชนติดริมคลองภาษีเจริญ มีน้ำท่วมขังใต้ถุนบ้านและทางเดินเท้าตลอดเวลา ทำให้การรักษาความสะอาดในชุมชนดูแลรักษายาก และมีสภาพน้ำที่เน่าเสีย สำหรับการได้รับความร่วมมือจากคนในชุมชน ถือว่าอยู่ในระดับพอใช้ ประธานชุมชนเป็นผู้ที่มีแนวคิดในด้านการพัฒนาและเฝ้าหาความรู้อย่างสม่ำเสมอ แต่เนื่องจากได้รับการเลือกตั้งเข้ามารับหน้าที่ใหม่ การประสานงานกับคณะกรรมการและการจัดกิจกรรมในชุมชนจึงต้องใช้เวลาบ้าง นอกจากนี้ทางชุมชนต้องการได้รับการสนับสนุนในทุกด้านจากหน่วยงานภายนอกทั้งจากทางราชการและเอกชน

ทางด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ และควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรู้ ในเรื่องเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการรักษาความสะอาดในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้จัดการและแก้ปัญหาในชุมชนของตนเอง

5. ชุมชนหลังโรงเรียนสาธิตศึกษา เป็นชุมชนขนาดเล็ก ประชาชนมีอาชีพรับจ้างทั่วไป และประกอบอาชีพอิสระเป็นส่วนใหญ่ ประชาชนไม่ค่อยมีเวลาให้กับชุมชนมากนัก เนื่องจากมีสภาวะและปัญหาทางเศรษฐกิจในครัวเรือนสูง การรักษาความสะอาดในชุมชน ประชาชนมองว่าเป็นหน้าที่ของหน่วยงานราชการต้องรับผิดชอบ สำหรับเจ้าหน้าที่ชักลากขยะในชุมชนมีความรับผิดชอบสูง การรักษาความสะอาดโดยส่วนรวมที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนควรให้ความสำคัญมากขึ้นกว่านี้

จากความแตกต่างและสภาพปัญหาของแต่ละชุมชนที่กล่าวข้างต้น จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อนำไปสู่การที่จะให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานครหรือโครงการใด ๆ ก็ตามเพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญ และเกิดความสนใจในกระแสของการพัฒนา อันจะเป็นทิศทางในการใช้กระบวนการต่าง ๆ แก้ไขปัญหาโดยอาศัยศักยภาพที่มีในชุมชน และที่สำคัญจำเป็นต้องมีปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือขึ้นมาในชุมชน ปัจจัยเหล่านั้น คือ

1. สนับสนุนให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ โดยเริ่มที่การประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนได้รับรู้และเกิดความตระหนักในปัญหา โดยใช้สื่อ ประเภทต่าง ๆ ทั้งเอกสารและบุคคล เช่น แผ่นพับ ใบปลิว การใช้สื่อเสียงตามสาย หรือหอยกระจายข่าวในชุมชน การใช้วิธีการบอกต่อปากต่อปาก เป็นต้น และร่วมกิจกรรมกับหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนในเรื่องการรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมทั้งของภาครัฐ เอกชนและกลุ่มอนุรักษ์ต่าง ๆ ที่จัดโครงการและการรณรงค์ขึ้น เช่น สมาคมสร้างสรรค์ไทย มูลนิธิสิ่งแวดล้อม มูลนิธิโลกสีเขียว เป็นต้น

2. เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพของหน่วยงานราชการท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีมากยิ่งขึ้น โดยกำหนด

นโยบายที่ชัดเจน สอดคล้องและเหมาะสมกับปัญหาของชุมชน เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ ในการจัดดำเนินการและจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์

3. ส่งเสริมศักยภาพผู้นำชุมชน ให้มีวิสัยทัศน์ มีบทบาทความเป็นผู้นำ มีความตระหนัก และให้ความสำคัญต่อปัญหาของชุมชน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์แนวทางการแก้ปัญหาและการพัฒนาต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักการเผยแพร่ เชิญชวน วิทยากรให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรม ตลอดจนจัดดำเนินการและติดตามประเมินผลจนบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งไว้

4. สร้างจิตสำนึก การรับรู้ และความตระหนักในปัญหาขยะมูลฝอยในชุมชนที่เกิดขึ้นอันส่งผลกระทบต่อตนเองและครอบครัวไปสู่สังคมส่วนรวม ด้วยการสร้างพลังกลุ่มให้เกิดขึ้นในชุมชน ภายใต้การศึกษาปัญหา และร่วมกันแสดงความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหามูลฝอยในชุมชน รวมถึงการสอดส่องดูแลรับผิดชอบร่วมกัน เป็นผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง นำไปสู่การสร้างเครือข่ายให้เกิดภายในและภายนอกชุมชน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5. จัดทำโครงการที่มีลักษณะเป็นเชิงรุก หรือแนวทางป้องกันโดยปลูกฝังการรักษาความสะอาดและช่วยกันดูแลรับผิดชอบชุมชนกับเด็กและเยาวชนในชุมชน เพื่อให้เกิดจิตสำนึก ความรับผิดชอบให้กับตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ในการลดปริมาณขยะมูลฝอย และการสร้างขยะมูลฝอยให้มีมูลค่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. นำปัจจัยและผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปทดลองใช้กับชุมชนอื่น เพื่อเป็นการเปรียบเทียบและตรวจสอบประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของกรุงเทพมหานคร

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนในชุมชนที่มีต่อการรักษาความสะอาดในชุมชนและการทิ้งขยะมูลฝอย

3. ควรศึกษาการมีจิตสำนึก หรือการสร้างจิตสำนึกของการรักษาความสะอาดในชุมชน อันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเพื่อส่วนรวม

ภาคผนวก

แบบสอบถามสำหรับการวิจัย
เรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจ
รักสะอาดเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของเขตบางแค
กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจง การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ ชุมชนร่วมใจรักสะอาด เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ดีของเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ข้อแนะนำเกี่ยวกับแบบสอบถาม

แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 8 หน้า แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

<u>ส่วนที่ 1</u>	เป็นคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน 3 ข้อ
<u>ส่วนที่ 2</u>	เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ	จำนวน 60 ข้อ
<u>ส่วนที่ 3</u>	เป็นคำถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะ	จำนวน 3 ข้อ

แบบสอบถาม

--	--	--

ชุดที่ 1-3

หน้า 1/8

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในวงเล็บหน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

ข้อ 1. เพศ

() 1. ชาย

() 2. หญิง

ข้อ 2. อายุ

() 1. อายุระหว่าง 20-30 ปี

() 2. อายุระหว่าง 31-40 ปี

() 3. อายุระหว่าง 41-50 ปี

() 4. อายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป

ข้อ 3. ระดับการศึกษาสูงสุด

() 1. ประถมศึกษา

() 2. มัธยมศึกษา /ปวช.

() 3. อนุปริญญา/ปวส.

() 4.ปริญญาตรี

() 5. สูงกว่าปริญญาตรี

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความพึงพอใจ

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องระดับความคิดเห็นและระดับความพึงพอใจ
ที่ตรงกับความเป็นจริงหรือ สอดคล้องกับความรู้สึของท่านมากที่สุด

1.เกี่ยวกับขยะมูลฝอย และการคัดแยก	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1.ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อม					
2.ขยะเปียกพวกเศษอาหาร ผัก ผลไม้ เป็นขยะ ที่ย่อยสลายได้ง่าย					
3.ขยะมูลฝอยทุกประเภทมีวิธีการกำจัด เหมือนกันหมด					
4.เศษอาหาร ผัก และผลไม้ เป็นขยะมูลฝอยที่ สามารถทิ้งลงแม่น้ำลำคลองได้					
5.ถ่านไฟฉาย กระป๋องสเปรย์ หรือกระป๋อง สารฆ่าแมลง เมื่อไม่ใช้แล้วควรนำไปเผา					
6. การเผาขยะกลางแจ้ง ก่อให้เกิดควัน แต่ไม่มี ผลเสียต่อสุขภาพ และสิ่งแวดล้อม					
7.ขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นแหล่งที่ทำให้เกิด การแพร่กระจายของเชื้อโรคไปสู่ประชาชน					
8. ขยะมูลฝอยอันตรายจากโรงงาน และขยะ ติดเชื้อจากโรงพยาบาล ถ้านำมาทิ้งรวมกับ ขยะมูลฝอยทั่วไปจากบ้านเรือนสามารถแพร่ เชื้อโรคและสารพิษมาสู่คนในชุมชนได้					
9. ขยะพิษ คือขยะที่มีส่วนประกอบของสาร อันตราย ได้แก่ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หลอดไฟ ฟลูออเรสเซนต์ ที่หมดอายุ หรือใช้ไม่ได้แล้ว					
10.ขยะมูลฝอยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนิสัย การทิ้ง และความรับผิดชอบของคนในชุมชน					
11.เราไม่จำเป็นต้องคัดแยกประเภทของขยะ มูลฝอยก่อนนำไปทิ้ง					

เกี่ยวกับขยะมูลฝอย และการคัดแยก (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
12.การคัดแยกขยะมูลฝอยออกเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะมีพิษ ทำให้นำไปกำจัดได้รวดเร็ว และปลอดภัยต่อชุมชน					

2.การจัดการขยะมูลฝอย	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
13.การกำจัดขยะที่ถูกวิธีจะช่วยลดปริมาณ ขยะมูลฝอยและแก้ปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อม					
14.ควรกำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีทุกวันเพื่อ สุขภาพอนามัยที่ดีของคนในชุมชน					
15.ประชาชนต้องมีความรู้และมีส่วนร่วม ด้าน การรักษาความสะอาด จึงจะแก้ไขปัญหา ขยะมูลฝอยในชุมชนได้					
16.ขยะมูลฝอยประเภทพลาสติกหรือโฟมต้อง กำจัดด้วยวิธีการเผาในเตาเผาอย่างถูกหลัก สุขาภิบาล					
17.ขยะที่เป็นพิษหรือเป็นอันตรายควรกำจัด โดยวิธีฝังกลบอย่างปลอดภัยและต้องทำอย่าง ระมัดระวัง					
18.การขาดความร่วมมือจากประชาชนไม่ใช่ สาเหตุของปัญหาการจัดการขยะในชุมชน					
19.ควรนำขยะมาทำให้เกิดประโยชน์เพื่อ แก้ปัญหามลพิษในชุมชน					
20.การออกกฎหมายและประชาชนปฏิบัติตาม อย่างเคร่งครัด จะสามารถแก้ปัญหามลพิษ มูลฝอยอย่างได้ผล					

การจัดการขยะมูลฝอย (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
21.ปัญหาขยะมูลฝอยไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่ประชาชนทุกคนต้องช่วยแก้ไข					
22.การเข้าร่วมในกิจกรรมรักษาความสะอาดของชุมชนทำให้เสียเวลาทำมาหากิน					

3.บทบาทของผู้นำ	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
23.ผู้นำชุมชนควรให้ความสำคัญกับการดำเนินการด้านรักษาความสะอาดในชุมชน					
24.ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมรณรงค์ในเรื่องการรักษาความสะอาดและจัดการขยะในชุมชน					
25.ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องเป็นแบบอย่างหรือให้ความร่วมมือในการรักษาความสะอาดเพราะเป็นหน้าที่ของหน่วยราชการอยู่แล้ว					
26. ผู้นำชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ ให้คนในชุมชนรับทราบอย่างทั่วถึง					
27.ผู้นำชุมชนควรมีหน้าที่และส่วนร่วมในการจัดหาภาชนะและสถานที่รองรับขยะในชุมชนอย่างเหมาะสม					
28.ผู้นำชุมชนต้องประสานงานกับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบในเรื่องการรักษาความสะอาดในชุมชน					
29.ผู้นำชุมชนไม่ต้องเสนอความคิดเห็นหรือศึกษาปัญหาเกี่ยวกับขยะมูลฝอยในชุมชนเพราะเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคน					
30.ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประชุมวางแผนและหา แนวทางในการแก้ปัญหาขยะในชุมชน					

บทบาทของผู้นำ (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
31.การเป็นผู้นำชุมชนทำหน้าที่เพียงนำปัญหา ในเรื่องขยะมูลฝอยของชุมชนไปแจ้งต่อ หน่วยงานราชการ					
32..ผู้นำชุมชนไม่จำเป็นต้องจัดกิจกรรม หรือ ชักชวน ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการ ขยะมูลฝอย					
4.การสื่อสารประชาสัมพันธ์	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
33.ในชุมชนควรมีการประชาสัมพันธ์โครงการ ชุมชนร่วมใจรักสะอาดฯ โดยผ่านสื่อต่างๆและ ออกเสียงตามสายหรือเครื่องขยายเสียง					
34. เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานราชการควรให้ ความรู้เรื่องขยะมูลฝอยโดยการแนะนำและ แจกเอกสาร					
35.ข่าวสารหรือการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดฯไม่มีในชุมชน					
36.การสื่อสารประชาสัมพันธ์โครงการชุมชน ร่วมใจรักสะอาดฯ มีรายละเอียดไม่ชัดเจน					
37.ในชุมชนไม่มีความจำเป็นต้องสื่อข่าวสาร หรือประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ					
38.ประชาชนในชุมชนสามารถทำหน้าที่ส่งข่าว สื่อสารและประชาสัมพันธ์ได้					
39.คนที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ในชุมชนต้องมี ความรู้ที่เหมาะสมกับหน้าที่					
40.ในชุมชนควรจัดทำตารางเวลาสำหรับ ประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ความรู้และข่าวสาร					

การสื่อสารประชาสัมพันธ์ (ต่อ)	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
41. ชุมชนท่านมีป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ ชุมชนร่วมใจรักสะอาดแจ้งให้ทราบอย่างทั่วถึง					
42. ประชาชน คณะกรรมการชุมชนและ ผู้เกี่ยวข้องในโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดมี การ พูดคุยปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอ					

5.ความพึงพอใจต่อโครงการ ชุมชนร่วมใจ รักสะอาดเพื่อสิ่งที่ดีของกรุงเทพมหานคร	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ อย่างยิ่ง	พึงพอใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง
43. ท่านรู้สึกพอใจกับผลงานของโครงการ ชุมชนร่วมใจรักสะอาด					
44. ท่านพอใจวิธีการชักลากหรือการเก็บขยะ ของชุมชนในปัจจุบัน					
45. ท่านพอใจที่ชุมชนของท่านมีความสะอาด มากขึ้นหลังจากมีโครงการนี้เกิดขึ้น					
46. ท่านพอใจที่มีโครงการนี้เกิดขึ้นในชุมชน					
47. ท่านพอใจที่คนในชุมชนมีความรับผิดชอบ ในการรักษาความสะอาดและคัดแยกขยะ					
48. ท่านพอใจที่ได้รับความรู้และคำแนะนำใน การคัดแยกขยะ					
49. ท่านพอใจกับหน่วยงานราชการที่เข้ามา รับผิดชอบในโครงการชุมชนรักสะอาด					
50. ท่านเต็มใจที่จะร่วมทำกิจกรรมและ สนับสนุนต่อโครงการตลอดไป					
51. ท่านตั้งใจจะใช้ความรู้และความสามารถ ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการนี้ไปเผยแพร่					

5.ความพึงพอใจต่อโครงการ ชุมชนร่วมใจ รักสะอาดเพื่อสิ่งที่ดีของกรุงเทพมหานคร (ต่อ)	ระดับความพึงพอใจ				
	พึงพอใจ อย่างยิ่ง	พึงพอใจ	ไม่แน่ใจ	ไม่พอใจ	ไม่พอใจ อย่างยิ่ง
52.ท่านพอใจการทำงานของอาสาสมัครที่ ชักลากขยะในชุมชนของท่าน					

6.การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาด	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
53.ปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทุกคน ในสังคมต้องช่วยกันรับผิดชอบและแก้ปัญหา					
54.ท่านให้ความสำคัญต่อการกำจัดขยะและ รักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชน					
55.ท่านเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจนใน ร่วมดำเนินงานโครงการชุมชนรักความสะอาด					
56.ท่านให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้นในโครงการชุมชนร่วมใจรัก สะอาด					
57.ท่านมีความคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ที่จะช่วยกัน รักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้ ดีขึ้นกว่าเดิม					
58.ท่านร่วมกันป้องกันปัญหาขยะมูลฝอยและ สิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างเข้มแข็ง					
59.ท่าน มีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม และ ประเมินผลโครงการว่ามีความสำเร็จมากน้อย เพียงใด					
60.ท่านและคนในชุมชนร่วมกันป้องกันปัญหา ขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่าง เข้มแข็ง					

ส่วนที่ 3 คำถามสำหรับแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ จำนวน 3 ข้อ

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ตรงกับความต้องการของท่านลงใน
ช่องว่างที่ได้กำหนดไว้

1. ท่านคิดว่าการดำเนินโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดในชุมชนของท่านมีข้อดีและข้อเสีย
อะไรบ้าง

ข้อดี.....

.....

.....

ข้อเสีย.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคที่พบในการดำเนินงานโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดในชุมชน
ของ ท่านมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ท่านมีข้อเสนอแนะต่อโครงการชุมชนร่วมใจรักสะอาดว่าควรนำไปเผยแพร่ในชุมชนอื่นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงที่ท่านได้สละเวลาในการตอบแบบสอบถามฉบับนี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์
ต่อการนำไปใช้ในการจัดการขยะในชุมชนต่อไปในอนาคต

นางสาว เยาวลักษณ์ ทองคุ่มใหญ่

ผู้วิจัย

บรรณานุกรม

- กองวิชาการและแผนงาน. **จุลสารการคัดแยกขยะ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักศึกษา
ความสะอาด, 2543. (อัดสำเนา)
- . **คู่มือการลดปริมาณมูลฝอยในชุมชน**.กรุงเทพมหานคร :
สำนักศึกษาความสะอาด ,2543.
- เขมิกา ยามะรัต. **ความพึงพอใจในชีวิตของคนชรา : ศึกษากรณี ข้าราชการบำนาญ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์ 2527.
- จินตนา เปี้ยสวน . **ความตระหนักและการปฏิบัติตัวของแม่บ้าน เกี่ยวกับการจัดการ
ขยะมูลฝอยของครัวเรือน ในแฟลตข้าราชการกรุงเทพมหานคร**.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2538.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบท**. เอกสารประกอบการสัมมนา.
กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,2525
- ชัยยุทธ โยธามาตย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษา
เฉพาะกรณี เทศบาลตำบลพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2539.
- ทองศักดิ์ คุ่มไชนะ และคณะ. **การพัฒนาชุมชนเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพมหานคร :
บริษัทการพิมพ์, 2534.
- นพรัตน์ ใจฝ่อง. **การจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งนันทนาการประเภทสวนสัตว์**.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก, 2544.
- นรินทร์ พัฒนาพงศา. **การสื่อสารรณรงค์เชิงยุทธศาสตร์ เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมมนุษย์**
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เขียว, 2542.
- นฤเทพ สิทธิชาญคุณะ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอย
กรณีศึกษากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกริก
2541.
- บุญชม ศรีสะอาด. **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2543.
- ปาริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา**
กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2542.

ปาริชาติ แสงหิรัญ. **ทิศทางการพัฒนากรุงเทพมหานคร ปี 2543**. จุลสาร กรุงเทพมหานคร ปีที่ 18, ฉบับที่ 178, 2543. (อัดสำเนา)

ปริศนา โกลละสุด. **การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน : ศึกษาเปรียบเทียบผู้เคยย้ายถิ่นและผู้ไม่เคยย้ายถิ่น** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร 2534.

ปรีดา แยมเจริญวงศ์. **การจัดการขยะมูลฝอย**. ภาควิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ **และสิ่งแวดล้อม** คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2531.

ปรัชญา เวสารัชช. **รายงานการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท, กรุงเทพมหานคร : สถาบันไทยคดีศึกษา**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 **การพัฒนาเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน**, 2543. (อัดสำเนา)

พัชร หอวิจิตร. **การจัดการขยะมูลฝอย**. ภาควิชาวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม คณะวิศวกรรมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2529.

พวงทอง ตั้งจิตกุล. **ความพึงพอใจของผู้รับบริการบัตรประกันสุขภาพโดยความสมัครใจต่อบริการของสถานอนามัยในจังหวัดอุทัยธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร 2543. มหาวิทยาลัยมหิดล

ไพรัตน์ เตชะรินทร์. **นโยบายและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2527.

มลทล ใบบัว. **หลักและทฤษฎีการสื่อสาร**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร, 2537.

มารศรี นุชแสงพลี. **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุ : ศึกษากรณีผู้สูงอายุในชุมชนบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร 2532. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยุพิน ประจวบเหมาะ และนุกูล กระเย็นยงค์. **การลงทุนในธุรกิจกำจัดขยะของภาคเอกชน : การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานคร**. คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพมหานคร, 2534.

ยุพิน ระพีพันธุ์. **ความรู้, ทักษะและการจัดการที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของกรรมการชุมชน ในการจำแนกประเภทมูลฝอยที่ใช้ในชีวิตประจำวันก่อนทิ้งในเขตเทศบาลเมือง พนัสนิคม อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศาสตร 2544. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ยุวมาลย์ ทวีวัลย์. การจัดการและความตระหนักของประชาชนในหมู่บ้านจัดสรรที่มีต่อ

ปัญหาขยะมูลฝอย. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, 2540.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนารัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.

วรรณภา ลิ้มพานิชย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำจัดขยะมูลฝอยเมืองพัทยา**

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2538.

วิรัช ชมชื่น. **พฤติกรรมในการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.**

วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล 2537.

ศรินทร์ ดันติพุกนันท. **โครงการก่อสร้างโรงงานกำจัดมูลฝอยโดยการเผาและผลิตกระแส**

ไฟฟ้าที่อ่อนนุช. วารสารสิ่งแวดล้อม ปีที่3, ฉบับที่ 13, 2542 .

สมศักดิ์ สมชีวีตา. **นโยบายและการดำเนินงานของรัฐในการควบคุมมลภาวะและสิ่งแวดล้อม**

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 การพัฒนาเศรษฐกิจและ

สิ่งแวดล้อม ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน, 2543. (อัดสำเนา)

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **ทฤษฎีสังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2534

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. **หลักการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.

สำนักการศึกษาความสะอาด. **สำนักการศึกษาความสะอาด 2543.** กรุงเทพมหานคร :

บริษัทสัมพันธพันธ์พานิชย์, 2543.

สิริ เทศประสิทธิ์. **บทบาทของนักบริหารการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,

2529.

Applewhite and Phillip B. **Organization and Behavior.** New York : Prentice-Hall, 1965.

Cohen. John. M. and Uphoff Norman T. **Participations Place in Rural Development :**

“Seeking Clarity Through Specificity” World Development ,1980.

Mullins, Luric J. **Management and Organizationl Behavior.** London: Pitman

Company, 1985.

Neal, Homer A, and Schubal, J.R. **Solid Waste Management and The Environment :**

The Mouting Gargage and Trash Cruisiss. New Jersey ; Prentice-Hall, 1987.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวเยาวลักษณ์ ทองอุ่มใหญ่
วัน เดือน ปีเกิด 30 กันยายน 2500
สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย

ประวัติการศึกษา

การศึกษาระดับปริญญาตรี พ.ศ.2522
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (พลศึกษา)
การศึกษาระดับปริญญาโท พ.ศ.2533
วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

สถานที่ทำงานและตำแหน่ง

โรงเรียนปัญญาวรคุณ พ.ศ.2524 -ปัจจุบัน
ตำแหน่ง อาจารย์ 2 ระดับ 7
หัวหน้างานอนามัยโรงเรียนปัญญาวรคุณ